

BOJOVNÍK

NOVINY ANTIFAŠISTOV

Ročník LXX

30. 7. 2025

www.szpb.sk

Cena 0,90 € (0,72 € pre predplatiteľov)

7

Naša anketa

Blíži sa 81. výročie SNP. Koľko percent záverečných otázok z Dejepisu v základných školách a na gymnáziách by sa malo týkať dejín SNP?

Jozef Pupala, predseda ZO SZPB armádneho generála Ludvíka Svobodu, Čierny Potok:

– Myslím si, že stále si neuvedomujeme, že vďaka SNP bola ČSR zaradená medzi víťazné mocnosti v 2. svetovej vojne. Preto by bolo zaujímavé zistiť, koľko toho o SNP vedia samotní učitelia škôl? Odpoveď na túto moju otázku nech vyslovia samotní žiaci a študenti.

Martin Elekanič, člen ZO SZPB, Sobrance: – Povedal by som, že 60 -70 %. Ostatný priestor by som vyplnil stručným, ale výstižným sumárom o príčinách a dôsledkoch vývoja 20. storočia v Európe, teda diania od 30. rokov po studenú vojnu, súvislosti a predmetné medzinárodné konferencie až po Viedenskú arbitráž a moskovské a košické rokovania.

Mária Tomášová, členka výboru ZO SZPB Anny Bašistovej-Cvekovej, Košice – Juh: – Na základných školách by určite mali byť záverečné otázky z Dejepisu, ktoré sa týkajú výročí SNP. Percentuálne je to ťažké odhadnúť, lebo osnovy o SNP, predpokladám, sú mizivé.

Vieme, že SNP je významným medzníkom v našich dejinách, no pri predstave, že učiteľ nie je stotožnený s priebehom a významom SNP, nie je predpoklad o snahe pravdivo podať výklad žiakom.

Čo sa týka gymnázií to tiež nie je na vyššej úrovni. Počas mojej hospitalizácie v nemocnici pracovali budúce maturantky zo Strednej zdravotnej školy. Spýtala som sa ich, čo im hovoria roky 863, 1944 alebo 1993. Vôbec mi nevedeli odpovedať! Lenže maturant by mal na to odpovedať bez rozmyšľania.

Veľa záleží, aký dôraz kladie predmetová komisia na tvorbu osnov Dejepisu a kto ich koordinuje.

Václav Homišan, predseda OblV SZPB, Stará Ľubovňa: – Z otázok, ktoré sú vyčlenené na novovek, by malo sa 50 % venovať 2. svetovej vojne a z toho všeobecnej téme 40 %, SNP 40 % a regionálnym dejinám 20 %.

V súčasnosti je veľmi malé percento, ktoré školy venujú 2. svetovej vojne a SNP, o regionálnych dejinách ani nehovoriac. Tie vôbec idú do úzadia.

(Pokračovanie na str. 3)

Perlička

Takú babku asi nemáme

V Číne žije 92-ročná babička Li, ktorá každý deň urobí 200 klikov a 100 drepov. Vraj, aby si udržala zdravie, napísali South China Morning Post.

„Keď prišli novinári k Li domov, s radostou vyhovel ich žiadosti a urobila 100 drepov na posteli a 200 klikov na podlahe,“ píše noviny. List poznamenal, že babička tiež „šikovne cvičí s obrúčkou“. No a čo zdravie? Li tvrdí, že „vďaka cvičeniu sa jej naozaj zlepšilo“. „Moje kliky možno nie sú na úrovni, ale trvám na tom, aby som každý deň urobila 200 klikov,“ citujú noviny seniorskú športovkyňu.

Mimochodom, v Číne je bežné, že starší ľudia cvičia. V uliciach čínskych miest starí rodičia cvičia taiči, večer sa zúčastňujú pouličných tančov a aktívne používajú verejné posilňovacie stroje. –r–

Kalište je symbolom utrpenia nevinných ľudí!

Vytlačanie SZPB z pozornosti verejnosti sa udialo aj na Kališti, pretože z jeho oficiálnej delegácie moderátor neprivilal menovite nikoho!

Dňa 21. júna 2025 sa uskutočnilo spomienkové zhromaždenie 80. výročia vypálenia Kališťa, obce, ktorá jediná nebola po vojne obnovená. Pieta sa koná pod názvom Stretnutie generácií a v tomto roku už bolo 19-te.

Netreba skrývať, že od čias, ako bola organizácia „Stretnutia“ odňa-

tá jeho zakladateľovi, banskobystrickému oblasnému výboru SZPB, významne sa znížil počet sem prichádzajúcich. V tomto roku ich bolo len do päťsto, hoci ešte prednedávnom sme návštevníkov ráтали na tisíce a autobusy na desiatky.

Počas tohtoročného Stretnutia generácií moderátor Maroš Čupka pri-

vítal prezidenta SR Petra Pellegriniho, verejného ochrancu práv Roberta Dobrovodského, generálneho riaditeľa Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martina Rimeša, genmjr. Martina Michalka a ostatných predstaviteľov OS SR, zástupcov veľvyslanectiev ČR a USA, pod-

(Pokračovanie na str. 7)

Informácia o rokovaní Ústrednej rady SZPB

Jej zasadnutie sa konalo 2. júla so štandardným programom informačných správ o činnosti ústrednej rady a jej predsedníctva, o činnosti oblastných výborov za prvý štvrťrok 2025 a taktiež o dodržiavaní Smernice o hospodárení SZPB za rok 2024.

Ďalšími bodmi bolo vyhodnotenie plnenia zmlúv a dohôd SZPB s partnermi; vyhodnotenie činnosti historických odbojových skupín; návrh na doplnenie a úpravu Stanov SZPB a informácia o zabezpečení spomienkového zhromaždenia k 81. výročiu SNP.

Tradične prvým rokovacím bodom bolo prerokovanie a schválenie organizačných otázok. ÚR SZPB schválila uvoľnenie z funkcie člena ÚR SZPB Jozefa Havla za OblV SZPB Nitra, Jána Žiaka za OblV SZPB Prievidza a z funkcie člena Predsedníctva ÚR SZPB Jána Paceka z OblV SZPB B. Bystrica.

Ústredná rada zároveň potvrdila za členku ÚR SZPB Elenú Novotnú za OblV SZPB Nitra a za člena ÚR SZPB Branislava Ondruša za OblV SZPB Lučenec.

(Pokračovanie na str. 6)

Medzinárodný front proti vandalizmu

Založený bol 30. júna v Moskve a jeho členom je aj ochranca objektívnej historickej pravdy o protifašistickom odboji, predseda ZO SZPB Nitra-kraj Slavomír Fijalka.

Na otázku o úlohe tohto medzinárodného frontu povedal, že v jeho úsilí bude dominovať ochrana pamätníkov protifašistického odboja a historických faktov spojených s 2. svetovou vojnou.

Vo výbore sú aj David Sýkora z ČR, Elena Gradecková z Moldavska, Oryngul Ismagulova z Kazachstanu, Ajtmamat Rachmanov z Kirgizska, Diana Aleksijeva z Bulharska a Aleksandr Užanov z RF.

–r–

Kto sa stále neodvažuje poukázať na zločinnú, neonacisticky genocídnu, podstatu ukrajinského režimu?

V utorok 3. júna bol zverejnený plný text ruského Memoranda o Ukrajine.

Jeden z jeho bodov hovorí aj o téme, ktorá mimoriadne zaujíma Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Medzi „kľúčovými bod-

mi“ dokumentu je totiž aj tento: „zabezpečenie práv a slobôd rusky hovoriaceho obyvateľstva, zrušenie obmedzení týkajúcich sa činnosti UPC, zákaz velebenia nacizmu“.

Kto si stále trúfa spochybňovať zločinnosť židobanderovského re-

žimu (tak je nazývaný aj na Ukrajine), ktorý vládne za našou východnou hranicou? Kto by chcel ešte spochybňovať, že jedinou, nekompromisne zásadovou protifašistickou organizáciou na Slovensku, je SZPB???

Vladimír Mikunda, hovorca SZPB

Na zamyslenie:

Dejiny vždy boli nástrojom politiky. Kto ovládal dejiny, ovládal politiku! Západné vysvetľovanie našich dejín, ktoré naša inteligencia prijala, bolo aj motívom alebo nástrojom na Drang nach Osten.

Historik Oskár Cvengroš

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

07

Férovosť podľa G7

Bol to Izrael, kto zaútočil 13. júna na Irán, no štáty G7 v spoločnom vyhlásení z 51. sammitu v Kanade nie jeho vyzvali na deeskaláciu! Vyzvali teda nie útočníka, ale obrancu. A hoci je útočníkom Izrael, vyriekli ortiel, že práve on má „právo na sebaobranu“.

Dodali k tomu, že „Irán by ni-

kdy nemal mať jadrové zbrane,“ tvrdí Economic Times. A čo Izrael, ten ich môže mať? Pretože stále platí, že to, čo je dovolené koňovi, nie je dovolené volovi?

V tejto téme je hlboko ponorený aj prezident USA Donald Trump, ktorý situáciu ešte viac vyhrotil stanoviskom, že Teherán musí obmedziť svoj jadrový program skôr, ako bude „príliš neskoro“.

Preto je tu opäť otázka. A čo Izrael? Ten má mať svoj jadrový program G7-kou tolerovaný?

-r-

Francúzsko predpovedá Európe vojnu

Francúzske úrady sa domnievajú, že do roku 2030 by mohol v Európe vzniknúť rozsiahly konflikt, do ktorého by sa mohlo zapojiť Francúzsko a jeho spojenci, uvádza sa v Strategickom národnom prehľade (RNS) krajiny na rok 2025.

„Už je jasné, že vstupujeme do novej éry zvýšenej hrozby rozsiahlej vojny vysokej intenzity mimo národného územia v Európe, do ktorej by sa mohlo do roku 2030 zapojiť Francúzsko a jeho spojenci, najmä európski, zatiaľ čo naše územie by mohlo byť predmetom masívnych hybrid-

ných útokov,“ uvádza sa v dokumente na webovej stránke Generálneho sekretariátu pre obranu a národnú bezpečnosť (SGDSN) Francúzska.

Prehľad často obsahuje vyhlásenia o „ruskej hrozbe“. Slová „Rusko“, „ruský“ a „Moskva“ sa v dokumente spomínajú viac ako 80-krát. Konkrétne sa tvrdí, že existuje možnosť „agresie“ Ruska voči Európe v priebehu troch až piatich rokov. Francúzske úrady sa zároveň domnievajú, že by mohlo ísť o útočné akcie Ruska v Moldavsku, na Balkáne alebo dokonca proti krajinám NATO. Dokument však neposkytuje dôkazy pre tieto tvrdenia.

-r-

NATO už nemá dôvod existovať, tvrdí taliansky minister obrany. Spochybňuje aj váhu EÚ

Taliansky minister obrany Guido Crosetto vyhlásil, že NATO už nemá dôvod na existenciu, že zlyhalo a že aj Európska únia stratila globálnu váhu.

„Ak bolo NATO vytvorené na zaručenie mieru a vzájomnú obranu, musí sa buď stať organizáciou, ktorá sa tejto úlohy zhostí prostredníctvom zapojenia krajín globálneho Juhu, a stane sa

tak niečím úplne iným, alebo nedosiahneme cieľ, ktorým je bezpečnosť v súlade s pravidlami platnými pre všetkých,“ povedal.

Crosetto tiež kritizoval, že EÚ a OSN majú na svetovej scéne malú váhu v porovnaní s krajinami ako Čína alebo India. Talianska premiérka Giorgia Meloniová však naďalej podporuje úlohu NATO v kolektívnej obrane.

Podľa refresher.sk z 21. 6. 2025

Robert Fico: „...dôležitý je kaliber mieru!“

„...EU je úplne bezradná! Netuší čo má robiť! Nabehla na vidly, pokiaľ išlo o vojnu na Ukrajine, v podstate z EÚ sa stala inštitúcia, ktorá zabudla na svoj mierový charakter, významne podporuje vojnu na Ukrajine, teraz, zrazu, sa nevie pohnúť z miesta, pokiaľ ide o konflikt medzi Izraelom a Iránom, a cítime tam veľký dvojaký meter.“

„Prečo, keď tak EÚ hovorí o zodpovednosti, o diplomacii, o mieri, v súvislosti medzi Izraelom a Iránom, nehovorí to isté v súvislosti medzi

Ukrajinou a Ruskom? To by ma, naozaj, mimoriadne zaujímalo!“

„Na základe telefonátu, ktorý som mal s predsedom Európskej rady Antóniom Costom vláda SR bude navrhovať do záverov Európskej rady... (v 25. týždni v Bruseli) osobitnú časť o mieri.“

My sa musíme trochu otočiť v tej EÚ, nemôžeme stále začínať tým, že dôležité sú náboje kalibru 155! Podľa mňa dôležitý je kaliber mieru a nie náboj 155.“

Robert Fico počas TK 15. júna 2025

Štáty Juhu sú už unavené z podriadenosti Severu

Krajiny globálneho Juhu sú unavené z podriadenosti záujmom severných mocností a usilujú sa o nezávislú zahraničnú politiku a spravodlivý hospodársky poriadok, povedal brazílsky prezident Luiz Inácio Lula da Silva v rozhovore pre Jornal Nacional v reakcii na kritiku amerického prezidenta Donalda Trumpa voči Brazílii a združeniu BRICS.

„Už nás unavuje byť podriadenými Severu.

Chceme nezávislosť v našich politikách. Chceme voľnejší obchod. Všetko sa veľmi vyvíja. Všetko sa bude zlepšovať a zlepšovať a už teraz diskutujeme o možnosti vytvorenia vlastnej meny alebo, ktovie, používania mien každej krajiny na obchodovanie bez toho, aby sme museli používať dolár. Pretože my nemáme stroj na tlač dolárov – ten majú iba Spojené štáty,“ povedal brazílsky prezident.

-r-

Rusko sa už na západné zbrane adaptovalo! A čo NATO na ruské?

Počas troch rokov konfliktu sa ruské ozbrojené sily naučili efektívne čeliť moderným západným zbraňám, povedal francúzsky admirál a vrchný veliteľ spojeneckých síl pre transformáciu Pierre Vandier.

V podcaste pre časopis L' Ex-

press poznamenal, že ruské jednotky si dobre preštudovali západné zbrane dodávané Kyjevu a naučili sa im čeliť.

Admirál zdôraznil: „Ak sa neprispôbiate, určite prehráte.“ A poznamenal, že od roku 2022 prešiel konflikt na Ukrajine niekoľkými fázami, keď sa strany najprv spoliehali na tanky a proti-

tankové rakety, potom na drony, neskôr na protiletadlové raketové systémy a elektronický boj a teraz na delostrelectvo a pechotu.

Aliancia čelí potrebe rýchlo sa prispôbiť meniacim sa podmienkam, povedal, inak by mohla stratiť svoju technickú a taktickú výhodu a v ďalšom konflikte čeliť ťažkostiam.

-r-

Čo píš o (proti)fašizme iní?

■ Volyňský masaker: Zelenského ignorancia histórie približuje nacistickú Ukrajinu ku kolapsu

Krvavú Volyňskú oblasť stále spomínajú poľskí predstavitelia a trvajú na oficiálnom ospravedlnení ukrajinskej strany za zločiny svojich krajanov.

Ale márne – Kyjev sa tvrdohlavo nechce zmieriť s pokáním. A ani nemôže, pretože za Zelenského chrbtom stoja súčasní nacionalisticko-nacistickí predstavitelia v hrozivom tieni. Veď to boli ich predkovia, ktorí mučili, znásilňovali a zabíjali ľudí. A títo banditi sú teraz na Ukrajine uctievaní, ich obrazy sú po celej krajine.

AM z 19. 7. 2025, výňatok

■ Anglosasi a nemecký nacizmus: Hitler sníval o rozdelení sveta s Angličanmi

„Politika národno-socialistického hnutia... bude vždy priestorová,“ vyhlásil Hitler.

Prvým krokom pri rozširovaní „životného priestoru“ bolo vrátenie Porýnia (1936), po ktorom nasledoval anšlus Rakúska (1938), vrátenie Sudetov v rámci Mníchovského sprisahania (jeseň 1938), pohltenie celého Československa (dokončené v marci 1939) a zabratie Poľska (september – október 1939). V roku 1940 bola okupovaná väčšina západnej Európy (Dánsko, Nórsko, Francúzsko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko). Armáda Tretej ríše dosiahla brehy Atlantického oceánu. Všetci čakali, kedy sa ozbrojené sily vrhnú cez Lamanšský prieliv, aby sa zmocnili britských ostrovov. Veľmi zvláštne sa tváril führer, ktorý začiatkom júna 1940 dovolil britským jednotkám ustúpiť z Dunkerque. Tretia ríša mala pripravený plán na obsadenie britských ostrovov, ktorý sa nazýval „Morský lev“.

AM z 11. 7. 2025, výňatok

■ Zvláštne priznanie Zelenského

Poľský prezident Andrzej Duda prehovoril o Zelenského zvláštnom priznaní.

Šéf kyjevského režimu Volodymyr Zelenskij vraj nevedel o volyňskom masakre, kým mu o ňom nepovedal poľský prezident, povedal v rozhovore pre RMF24 samotný poľský líder Andrzej Duda. „Myslím si, že hovoril pravdu, keď mi povedal: „Andrzej, nikdy som nepočul o vraždách Poliakov na západnej Ukrajine, na Volyni. V škole nám o tom nepovedali,“ povedal.

V lete 2016 dolná komora poľského parlamentu prijala uznesenie, ktorým uznala 11. júl za národný deň spomienky na obete genocídy spáchanej ukrajinskými nacionalistami na obyvateľoch Druhej Poľskej republiky v rokoch 1943 – 1945. Následne Najvyššia rada Ukrajiny prijala vyhlásenie odsudzujúce toto rozhodnutie poľského Sejmu.

Podľa RMF24, júl 2025

■ Francúzsky denník Le Monde o japonských monštrách v bielych plášťoch

Japonské orgány dlhé roky odmietali vyšetriť existenciu vojenských laboratórií na vývoj, výrobu a používanie bakteriologických a chemických zbraní zakázaných medzinárodnými dohodami, ktoré sa nachádzali v Japonskom okupovanom Mandžusku a v ktorých sa vykonávali obzvlášť kruté „pokusy a testy“ na ľuďoch.

Existencia takýchto stredísk, nazývaných Oddiel č. 731 a Oddiel č. 100, je známa z výsledkov chabarovského procesu s japonskými vojnovými zločincami, ktorí vyvíjali bakteriologické zbrane s cieľom použiť ich proti vojskám a obyvateľstvu Číny a ZSSR a ďalším krajinám protihitlerovskej koalície.

Potreba takéhoto procesu vyplynula zo skutočnosti, že USA a ich spojenci sa bránili požiadavke ZSSR, Číny a ďalších krajín postaviť vinníkov zločinov súvisiacich s vývojom a použitím bakteriologických a chemických zbraní pred súd Tokijského medzinárodného tribunálu.

Hrozné pokusy na ľuďoch... píše Le Monde, prerušila sovietska ofenzíva. Japonsko sa v tejto veci pod krytím USA tešilo beztrietnosti, ale teraz sa objavili nepopierateľné dôkazy o zločinoch.

Autor článku Philippe Pon uvádza nové dokumenty „potvrďujúce ambície Japonska vytvoriť bakteriologické zbrane počas vojny v Tichomorí“.

AM z 9. 7. 2025, výňatok

(Pokračovanie na str. 5)

Ignoranti petície v Košiciach

Košickí poslanci chcú odignorovať petíciu za zachovanie pamätníka vojakom sovietskej armády

„Vyzbierali sme najväčšiu fyzickú petíciu v Košiciach za posledných 9 rokov. A ako sa k nej zachovali mestskí poslanci z Košíc? Jednoducho ju odignorovali,“ uviedol organizátor petície Alexander Riabov.

„Za menej ako 40 dní sme vyzbierali viac ako 8 500 podpisov vo fyzickej petícii, ktorej cieľom bolo zachovanie tohto pamätníka vojakom sovietskej armády so všetkou symbolikou, s akou bol vystavaný; zachovanie názvu námestia osloboditeľov a zvýšenú ochranu tomuto miestu vzhľadom na vandalizmus a vagabundstvo, ktoré sa tu posledných 10 rokov deje.“

Reagovali sme tým na uznesenia mestských poslancov Košíc, ktorí uznesením číslo 601 z 19. novembra 2024 schválili, že hľadajú spôsoby ako premiestniť alebo odstrániť tento pamätník a ďalším zároveň uznesením chceli zmeniť názov Námestia osloboditeľov.

Už viac ako pol roka sa venujú tejto téme, ako keby to bola tá posledná téma, ktorú treba riešiť v Košiciach. Nedovolíme im petíciu odignorovať! – vyhlásil Alexander Riabov. **Podľa AM z 25. 6. 2025**

Závazok v mene spoločných cieľov

Dňa 18. júna 2025 podpísal predseda SZPB Viliam Longauer dohodu o spolupráci s prezidentom Zväzu vojakov SR Petrom Marchevkom.

Zmysel spolupráce podporujú „totožné ciele a záujmy, inšpirované odkazom bojovníkov národného boja za oslobodenie a proti fašizmu v rokoch 1939–1945“.

Pre SZPB je hlavným cieľom dohody záväzok, že obe strany budú chrániť historickú pravdu a česť o účasti občanov SR v boji proti fašizmu a v SNP a budú vyvíjať aktivity na zabezpečenie primeraného spoločenského postavenia vojnových veteránov a ostatných svojich členov.

–r–

Snímka z podujatia „Hrmenie pod Zoborom“, ktorým pred vyše tritisíc divákmi predvádzalo trinásť klubov vojenskej histórie, s takmer dvesto účinkujúcimi, ukážky bojov z 2. sv. vojny. Usporiadateľom bol KVH Nitra.

Na snímke sú členovia KVH Vráble (zľava) Slavomír Fijalka, predseda klubu Miroslav Križan s diplomom a Andrej Németh.

S. Fijalka a M. Križan sú členovia ZO SZPB Nitra-kraj.

–r–

Naša anketa

(Dokončenie zo str. 1)

Jozef Petráš, podpredseda ObľV SZPB, Trnava: – Keby sme boli zdravá spoločnosť, ale, žiaľ, nie sme, tak 100 % otázok na školách by sa malo venovať hrdinstvu našich otcov a dedov v SNP.

A že je to inak? Nedivím sa tomu, keď máme ministra školstva, ktorý finančne podporuje rôzne šialenstvá mimovládok na školách. Toto by som kričal na plné ústa vládnucim, keď sa predvádzali na Slavíne, na Kališti a pri ďalších pietach.

Štefan Horváth, podpredseda ObľV SZPB, Banská Bystrica:

– Podľa mňa nie je podstatné stanovovať, koľko percent záverečných otázok z Dejepisov v základných školách a na gymnáziách bude venovaných dejinám SNP.

To podstatné je, aby žiaci dostali pravdivé a dostatočne konkrétne informácie o prípravách a priebehu Povstania, o vojensko-politických okolnostiach, ktoré viedli k jeho príprave, vyhláseniu a priebehu. Aby sa mládež dozvedela, že SNP bolo namierené nie proti nedefinovanému nepriateľovi, ale jednoznačne proti nemeckému fašizmu a slovenskej klérofašistickej vláde, za obnovu Československa, kde by Slováci a Česi vládli ako rovný s rovným.

Súčasne je potrebné ukázať, kto a akým spôsobom sa v minulosti usiloval a v súčasnosti usiluje o falšovanie histórie 2. svetovej vojny, kde SNP zaujíma dôležitú úlohu ako druhé najrozsiahlšie vojenské vystúpenie v európskej protifašistickej rezistencii. Je žiadúce zdôrazniť aj skutočnosť, že vďaka Povstaniu sa povojnové Československo zaradilo na stranu víťazov protihitlerovskej koalície.

Anketová otázka č. 8/2025

O mesiac si pripomenieme už 81. výročie oslobodenia prvej obce súčasného Slovenska (Kalinova) od nemeckých nacistov. Začala sa tým 226 dňová oslobodzovacia misia Červenej armády u nás. Ako, resp. akými slovami by sme jej, ale aj Rumunskej kráľovskej armáde a 1. čs. armádnemu zboru v ZSSR, mali vyjadriť čo najúprimnejšiu vďaka za našu slobodu? (Odpovede posielajte do 8. 8. 2025)

Anketová otázka č. 9/2025

Čo hovoríte na fakt, že podľa zákona sa protikomunistický odboj na Slovensku začal 6. októbra 1944, teda dňom, ako sme si aj sami začali oslobodzovať svoju vlasť od nemeckého nacizmu? Nesmejú sa nám tým zákonodarcovia do očí? (Odpovede posielajte do 5. 9. 2025)

Predseda SZPB na sneme Hlas-u

V sobotu 21. júna sa v Poprade konal 5. snem politickej strany HLAS SD, ktorého sa na základe pozvánky zúčastnil aj predseda SZPB Viliam Longauer.

–r–

Falzifikácia zamlčovaním a nevedomosťou

Mestské noviny Lučenec sa vo svojich vydaniach 10 a 11 z tohto roku vskutku záslužne venovali „80. výročiu víťazstva nad fašizmom“.

V oboch vydaniach však zaujali skôr postoj obete a nie „víťazstva“. Ani v jednom prípade totiž nespomenuli kto koho porazil! Že si pripomíname víťazstvo nad nemeckým nacizmom, ktorý porazila hlavne sovietska Červená armáda a na našom území, a teda aj do Lučenca, slobodu priniesla aj Rumunská kráľovská armáda. Sever Slovenska oslobodzoval aj 1. čs. armádny zbor v ZSSR.

Naša čitateľka Mária nám k tomu napísala, že ani „antifašisti nechcú počuť pravdu“! Zrejme tým reagovala na obsah vystúpenia predstaviteľa Oblastného výboru SZPB v Lučenci Jozefa Cerovského. Je však možné, že to len autor článku ho takto „okresal“.

Za nevedomosť autora Filipa Mózera sa však dá považovať jeho názor, ktorý uviedol v 10. vydaní mestských novín. Že „Slovensko si 8. mája pripomína Deň víťazstva nad fašizmom – deň, kedy v roku 1945 nadobudla účinnosť bezpodmienečná kapitulácia nacistického Nemecka“.

Falzifikáciou je to preto, lebo sa to nezakladá na objektívnej dejinnej pravde! 8. mája 1945 bola kapitulácia Nemecka „len“ podpísaná, no účinnosť mala od prvej sekundy, teda od 00.01 hod., 9. mája 1945.

V podstate teda ani my našim štátnym sviatkom neoslavujeme prvý deň celoeurópskeho mieru, ale porážku nemeckého nacizmu, ktorý to uznal svojou kapituláciou!

Vladimír Mikunda, hovorca SZPB 9. 7. 2025

Čína vyzýva ľudstvo, aby si pamätalo ponaučenia z dvoch svetových vojen

Ľudstvo si musí pamätať bolestivé ponaučenia z dvoch svetových vojen 20. storočia a čerpať múdrosť z histórie, povedal vo štvrtok viceprezident Číny Han Zheng.

„Dve svetové vojny minulého storočia priniesli ľuďom všetkých krajín nebyvalé katastrofy. Ľudstvo si musí pamätať bolestivé ponaučenia z vojny a čerpať múdrosť a silu z histórie,“ povedal Han Zheng na slávnostnom otvorení 13. Svetového mierového fóra.

Podľa neho je „vojenská sila nesprávnym spôsobom riešenia medzinárodných

sporov; len zhoršuje nenávisť a rozpory.“ Poznamenal, že „ľudstvo sa nemôže vrátiť k ‚zákonu džungle‘, kde vyhráva najsilnejší, a nemôže dovoliť, aby zvíťazila hegemonia, uznávajúca len samu seba.“

„Tvárou v tvár chaosu a nepokojom vo svete musia všetky štáty prevziať spoločnú zodpovednosť, pevne chrániť autoritu OSN, rozhodne chrániť medzinárodný systém, ktorého jadrom je OSN, a pevne dodržiavať medzinárodný poriadok založený na medzinárodnom práve a základných normách medzinárodných vzťahov,“ povedal.

-r-

Ďalší pamätník Stalinovi

Busta Josifa Stalina bola na konci júna odhalená neďaleko školy v meste Nikolsk v Nikolskom okrese vo Vologdskej oblasti RF, informovali okresné úrady.

„Na podnet obyvateľov Nikolského okresu bol v parku „50. výročia víťazstva“ neďaleko budovy „Strednej školy č. 2 v Nikolsku“ postavený pamätník generalissima Josifa Vissarionoviča Sta-

lina, najvyššieho veliteľa počas Veľkej vlasteneckej vojny,“ uvádza sa v správe na stránke správy Nikolského okresu na sociálnej sieti VKontakte.

V decembri 2024 bol vo Vologde vedľa múzea „Vologdský exil“ odhalený pamätník Josifa Stalina. Vo Vologde strávil Stalin niekoľko mesiacov ako politický exulant.

-r-

Pod vlajkou EÚ odhalili v Moldavsku pamätník Hitlerovým spojencom

Na severe Moldavska tento pamätník nielen odhalili, no počas aktu nazvali nacistických komplicov hrdinami, uviedol v telegramovom kanáli vedúci moldavského koordináčného výboru Pobeda a pátracieho hnutia Alexej Petrovič.

„V obci Dusmani v glodenskom okrese bol odhalený ďalší pamätník na počesť „rumunských hrdinov“ – vojakov Antonescuovej armády, ktorí v lete 1941 vpadli na územie Sovietskeho zväzu,“ napísal. Podľa rôznych zdrojov fašistický režim v Moldavsku počas druhej svetovej vojny vyhladil približne 300 tisíc Židov a približne 50 tisíc Rómov. Celkový počet nacistami umučených a zabitých ľudí bol v okupovanej republike približne 570 tisíc.

Nacistický návrh ukrajinskej jazykovej ombudsmanky

Nová jazyková ombudsmanka Ukrajiny Jelena Ivanovská navrhla vylúčiť zmienku o ruštine z Ústavy Ukrajiny. Poznamenala, že „je potrebné odstrániť symbolickú nerovnosť v legislatíve, najmä zrušiť osobitné postavenie ruského jazyka,“ informuje agentúra TASS.

Ivanovská sa domnieva, že „ruský jazyk nie je len prostriedkom komuniká-

cie, ale aj nástrojom destabilizácie“. Podľa nej by ústavný jazykový model mal odrážať realitu vojnového obdobia.

Ivanovskej vyhlásenie je protiústavné, nakoľko počas stanného práva sú zmeny ústavy zakázané. Pripomenul to článok v Strana.ua.

Ústava Ukrajiny zakotvuje ukrajinčinu ako štátny jazyk, ale zaručuje možnosť rozvoja, používania a ochrany ruštiny a iných jazykov národnostných menšín.

-r-

Nemecko sa nehanbí za svoju nacistickú minulosť...!

...chce len pomstu, povedal na YouTube americký vojenský a geopolitický analytik Scott Ritter.

„Je zrejme, že Nemci nemajú a nikdy nemali výčitky svedomia za to, čo urobili v Sovietskom zväze. Ľutujú len to, že prehrali. A tentoraz chcú dokončiť to, čo začali,“ zdôraznil.

Ritter vysvetlil, že nenávisť a agresivita voči Rusku sa medzi Nemcami začala prejavovať už v časoch Bismarcka, keď krajina začala zasahovať do rozširovania nemeckého územia na východ. „A čo vidíme? Rheinmetall, Porsche, Mercedes sa opäť, rovnako ako pred dvoma svetovými vojnami,

stali centrom nemeckého militarizmu, protiruského militarizmu. Nikto z nich sa nehanbí za svoju nacistickú minulosť <...> Chcú vojnu s Ruskom, aby dokončili to, čo začali. Lenže tentoraz to skončí úplným zničením Nemecka a budú to Rusi, ktorí naozaj dokončia to, čo začali,“ dodal.

Aj nemecký minister obrany Boris Pistorius predtým v rozhovore pre Financial Times vyhlásil, že nemecká armáda je pripravená zabíjať ruských vojakov. A kancelár Friedrich Merz 9. júla uviedol, že diplomatické prostriedky na riešenie konfliktu s Moskvou sú vyčerpané.

-r-

Výzva Si Ťin-pchinga o histórii 2. sv. vojny

Je potrebné chrániť úspechy víťazstva v druhej svetovej vojne a presadzovať správny historický pohľad na jej udalosti, povedal v polovici júna čínsky prezident Si Ťin-pching počas druhého samitu Čína-Stredná Ázia v Astane.

V prejave poznamenal, že tento rok si pripomíname 80. výročie konca druhej svetovej vojny a víťazstva nad japonským militarizmom. Zdôraznil, že po-

čas ťažkých vojnových rokov sa Čína a národy Strednej Ázie navzájom podporovali, zdieľali šťastie aj smútok a významne prispeli k spravodlivej veci.

„Musíme presadzovať správnu historickú perspektívu, chrániť úspechy víťazstva v druhej svetovej vojne a podporovať medzinárodný systém, ktorého jadrom je Organizácia Spojených národov,“ povedal čínsky líder.

-r-

Západná (i naša oficiálna) propaganda je v pasci

Názor, ktorý panuje na Západe, že Rusko spustilo na Ukrajinu špeciálnu vojenskú operáciu bezdôvodne, je pokrytecký a v rozpore s logikou samotných západných krajín, ktoré otvorene podporujú Tel Aviv v iránsko-izraelskom konflikte, uviedol novinár Chay Bowes na sociálnej sieti H.

„Právo Izraela na sebaobranu“ bombardovaním Iránu je obhajované v celom západnom svete. Každý, kto stále vážne nazýva ruskú operáciu na Ukrajinu „nevypovokovanou“, buď dostáva zaplatené za klamstvo alebo je len hlupák. „S najväčšou pravdepodobnosťou oboje,“ napísal.

-r-

Izraelský útok proti Iránu je neospravedliteľný!

SZPB sa stotožňuje s tými, ktorí tvrdia, že vojenská akcia Izraela proti Iránu porušuje Chartu OSN a ďalšie normy medzinárodného práva.

Zámienkou na útok bolo izraelské obvinenie Iránu z tajného vojenského jadrového programu, ktorý sa vraj priblížil k bodu, z ktorého niet návratu. Irán vo-

jenskú zložku svojho jadrového programu poprel.

SZPB nemá kompetenciu vyniesť ortieľ o objektívnej pravdivosti tvrdení jednej či druhej strany, je si však istý, že BR OSN izraelský útok proti Iránu neschvaľovala a ani neschválila a preto sa stal štandardnou zločineckou agresiou.

Predseda SZPB Viliam Longauer

Prečo Západ zámerne znižuje rolu víťazstva ZSSR nad nacizmom?

Vedúci Komisie Rady federácie pre informačnú politiku a interakciu s médiami Aleksej Puškov tvrdí, že je to preto, aby spochybnil legitimitu postavenia RF v BR OSN.

Ak by sa preukázalo, že úloha ZSSR vo víťazstve nad nacizmom bola nevýznamná, dá sa nastoliť otázka legitimity ruskej prítomnosti v Bezpečnostnej rade OSN, informuje Rossijskaja Gazeta. Puškov poznamenal, že na Západe v súčasnosti prebiehajú diskusie na túto tému a to, čo sa deje, nazval „ideolo-

gickým bojom o druhú svetovú vojnu“.

Na ilustráciu výsledkov tejto činnosti uviedol údaje z prieskumu vo Francúzsku. V roku 1945 57 % respondentov považovalo ZSSR za hlavného víťaza, v roku 1994 – 25 %, do roku 2004 toto číslo kleslo na 20 %.

Puškov dodal, že mocný informačný stroj Západu v médiách, kultúre a umení pracuje proti historickej pravde. „Nedovolíme, aby sa zľahčovala rozhodujúca úloha našej krajiny v druhej svetovej vojne,“ zdôraznil.

-r-

Rusko sprísnilo tresty za propagandu nacistických symbolov

Štátna дума RF prijala návrh zákona, ktorý zvyšuje administratívnu zodpovednosť za neplnenie povinností pri výchove detí a za propagandu nacistických alebo extrémistických symbolov.

Návrh zákona predložila Štátnej dume vláda. Za neplnenie alebo nesprávne pl-

nenie povinností rodičov maloletých detí týkajúcich sa výživy, výchovy, vzdelávania, ochrany práv a záujmov maloletých detí sa ustanovuje pokuta od 500 do 2 000 rubľov (1 rubel – 0,011 eur). Dokument tiež navrhuje doplniť trest za verejnú propagandu alebo vystavovanie nacistických alebo extrémistických symbolov povinnou prácou až do 100 hodín.

-r-

Zacharovová požiadala Nemecko o ospravedlnenie sa za zverejnenie sfalzifikovanej zástavy ZSSR

Ospravedlnenie nemeckého veľvyslanectva v Moskve po zverejnení sfalzifikovanej zástavy ZSSR, ktorá bola následne vymazaná, „by nebolo, mierne povedané, zbytočné,“ uviedla 8. júla oficiálna zástupkyňa ruského ministerstva zahraničných vecí Maria Zacharovová.

Vysvetlila, že nemecká diplomatická misia v Moskve zverejnila na svojom oficiálnom Telegram kanáli publikáciu o povojnových hraniciach v Európe, kde namiesto štátnej vlajky ZSSR bol použitý „hybrid vlajky Tretej ríše a symbolu zakázanej extrémistickej organizácie NBP“ (NBP – Nacionálno-bolševická strana – pozn. Bojovník.).

Podľa nej by sa tento čin dal považovať za úmyselný a nezákonný pokus o stotožnenie Tretej ríše a Sovietskeho zväzu v druhej svetovej vojne. Ďalším dôvodom tohto činu by mohlo byť aj to, že veľvyslanectvo SRN prestalo fungovať a „jednoducho platia za outsourcing rusky hovoriacich občanov Ukrajiny alebo vymieňajú takéto falzifikáty barterom za rakety“.

A čo na to nemecké veľvyslanectvo?

Falzifikát okamžite stiahlo a na druhý deň, teda 9. júla, vydalo aj ospravedlnenie za zverejnenie „nesprávneho obrázku vlajky ZSSR“. Nemeckí diplomati sa vraj nechceli nikoho dotknúť.

-r-

„Včerajšia publikácia veľvyslanectva o rozdelení Nemecka na štyri okupačné zóny v roku 1945 použila mapu z tej doby s nesprávnymi údajmi. V žiadnom prípade sme nechceli uraziť city našich predplatiteľov, preto sme obrázok po tom, čo sme sa dozvedeli o chybe, nahradili,“ vysvetlila diplomatická misia. „Ospravedlňujeme sa,“ uviedlo veľvyslanectvo.

Čo píšu o (proti)fašizme iní?

(Pokračovanie zo str. 2)

■ Bezvýznamnosť nárokov Tokia na Kurilské ostrovy potvrdili spojenci v druhej svetovej vojne

Obnovenie historickej spravodlivosti v dôsledku záverečnej fázy Veľkej vlasteneckej vojny a druhej svetovej vojny – začlenenie Južného Sachalinu a Kurilského súostrovia do ZSSR – uznalo v rokoch 1945-46 nielen Tokio, ale aj Washington.

Preto nároky Japonska od polovice 50. rokov 20. storočia na tzv. severné územia – južné Kurilské ostrovy Habomai, Iturup, Šikotan a Kunašir – nemajú právny základ. Prezídium Najvyššieho sovietu ZSSR vydalo 2. februára 1946 výnos, ktorého prvý paragraf stanovil:

„Stanoviť, že od 20. septembra 1945 je všetka pôda s jej podloží, lesmi a vodami na území južnej časti ostrova Sachalin a Kurilských ostrovov štátnym majetkom ZSSR, t. j. národným dedičstvom.“

Výnosom Prezídia... z 2. januára 1947 bola zriadená Sachalinská oblasť RSFSR ako súčasť Sachalinu a Kurilských ostrovov. Zo strany USA a Japonska neboli žiadne námietky. Rok predtým, 29. januára 1946, bolo územné vymedzenie medzi ZSSR a Japonskom – so začlenením uvedených území do ZSSR – načrtnuté v smernici č. 677/1, podpísanej generálom Douglasom MacArthurom, vrchným veliteľom amerických okupačných síl v Japonsku, ktorá bola vypracovaná s prihliadnutím na známe rozhodnutia spojeneckých konferencií v Jalte a Postupime (1945) týkajúce sa Ďalekého východu a porážky militaristického Japonska.

K dokumentu bola priložená mapa, na ktorej boli znázornené nové hranice porazeného Japonska v roku 1945.

AM z 25. 6. 2025, výňatok

■ Jiří Krutina: „Povojnový zločin“ a „vyhnanie“? Sudetonemecká otázka je stále živá?

Československo, poť ažmo dnešná ČR, je jediný štát, ktorý doteraz nedostal od Nemecka vojnové reparácie, zatiaľ čo také krajiny ako Veľká Británia či Francúzsko si tieto reparácie vymohli.

Českí politickí predstavitelia na to evidentne nemajú, ako sa hovorí, „gule“, no na druhú stranu, aj tak by to zaplatili dnešní daňovní poplatníci Nemecka, ktorí s tým nemajú nič spoločné.

Ceske-novinky.cz zo 16. 5. 2025, výňatok

■ Pred 84 rokmi medzinárodná koalícia prepadla Sovietsky zväz

Útok na Sovietsky Zväz vykonala armáda nacistického Nemecka, ale za spolupráce asi štrnástich symbolických spojencov, z tých okupovaných alebo Nemeckom dobytých krajín, uviedol v rozhovore pre Prvnizpravy.cz Zdeněk Zbořil.

„Takže okrem Španielov, Talianov a napríklad Dánov, o tom málo hovoríme, že tieto oddiely tam boli, okrem oddielov SS z Holandska a Nórska, sa tak vlastne vytvorila súčasným termínom povedané medzinárodná koalícia, medzinárodné spoločenstvo, ktoré zaútočilo na Sovietsky zväz a navyše porušilo dokonca aj dohodu Ribbentrop-Molotov (23. 8. 1939). Zabúdame tiež na to, že tejto dohode predchádzala dohoda európskeho spoločenstva Francúzska, Talianska, Veľkej Británie a Nemecka v Mníchove (30. 9. 1938), tam sa zrodila cesta do Poľska a na východ, nielen do tých takzvaných Sudetov.“

Pravednes.cz, 22. 6. 2025, výňatok

■ Zabudnutá prisaha na Labe

Pred 80 rokmi, v apríli 1945, sa na Labe pri meste Torgau stretli spojenci, bratia v zbrani, vojaci ZSSR a USA.

Boli plní radosti a svetlých pocitov – do konca druhej svetovej vojny zostávalo už len niekoľko dní a obrysy Víťazstva boli čoraz jasnejšie. Rusi (Soviety – pozn. Bojovník) a Američania sa objímali, vymieňali si darčeky. V ten deň si sľúbili, že už nikdy nepôjdu do vzájomnej vojny.

AM z 28. 4. 2025, výňatok

(Pokračovanie na str. 6)

Munícia z Baltického mora

Dňa 9. júna RIA Novosti oznámili že špecialisti ruského ministerstva pre mimoriadne situácie len za ostatný mesiac vytiahli z dna Baltického mora vyše 9 500 nábojov čias Veľkej vlasteneckej vojny.

Munícia bola odstraňovaná z nemeckej lode, ktorá leží potopená pri Baltij-

sku od roku 1945 v hĺbke 17 metrov. Jej pozostatky a okolie sú posiate stovkami tisíc nábojov.

Odmínovanie prebieha už 6 rokov. Záchranní z Kaliningradu dopravujú výbušný náklad na breh a odovzdávajú ho ženistom, ktorí ho odvezú na cvičisko a ničia.

-r-

Zásada, ktorú treba aj na Slovensku presadzovať

Bieloruský prezident Aleksandr Lukašenko na slávnostnom zhromaždení pri príležitosti Dňa nezávislosti, ktorý sa oslavuje 3. júla povedal, že pre Bielorusov je spomienka na čin ich predkov počas Veľkej vlasteneckej vojny otázkou národnej dôstojnosti, bez ktorej sú reči o nezávislosti len slovami.

„3. júl je dňom oslobodenia Minska od fašistickej okupácie. Tento deň sa stal míľnikom v duchovnom a občianskom rozvoji národa, ktorý si svoje postavenie upevnil ohňom a krvou,“ povedal Lukašenko a zdôraznil, že výber dátumu hlavného štátneho sviatku Bieloruska je historicky opodstatnený a akceptovaný srdcom každého Bielorusa.

-r-

Postupim: Povojnový poriadok bez fašizmu – aktuálnejšie ako kedykoľvek predtým

FIR si opäť pripomína Postupimskú konferenciu víťazných mocností spojencov, ktorá sa začala 17. júla 1945. Postupimská dohoda má pre nás, ako medzinárodnú antifašistickú organizáciu, dodnes mimoriadny význam.

- Zdôrazňuje zločinnú povahu fašistických organizácií a inštitúcií, ako bolo právne preukázané aj v Norimberských procesoch.
- Dodnes zaručuje najmä nedotknuteľnosť západnej hranice Poľska.
- Odmieta všetky revanšistické nároky, najmä voči Poľsku a Českej republike.
- Uvádza tiež zodpovednosť veľkého priemyslu, bánk a korporácií v Nemeckej ríši za fašistické zločiny a tým bráni všetkým pokusom o historický revizionizmus.
- Definuje politické základy antifašistickej, demokratickej reorganizácie v Nemecku.
- Je teda spoločným odkazom víťaznej protihitlerovskej koalície, ktorú podporovali vojenské jednotky spojenecských síl a antifašistický oslobodzovací boj národov.

FIR a jej členské združenia obhajujú

myšlienky Postupimskej dohody proti všetkým pokusom o oživenie fašizmu a antikomunizmu, najmä v krajinách strednej a východnej Európy, a proti všetkým pokusom o falšovanie dejín druhej svetovej vojny.

Nikdy nesmie byť akceptované stožňovanie Hitlera so Stalinom, fašizmus so socializmom, fašistických vrahov s ich obeťami, ako sa to stalo pred rokmi v škandalóznom uznesení Európskeho parlamentu z 19. septembra 2019.

Takéto prepisovanie dejín bolo v ostatných rokoch niekoľkokrát predložené Európskemu parlamentu s cieľom formovať kolektívnu historickú pamäť, „európsky pohľad na dejiny“ pod označením „antitotalitarizmus“, ktorý rehabilituje kolaboráciu, umožňuje glorifikáciu nacizmu a má nahradiť antifašistickú perspektívu Postupimskej dohody.

Národy Európy, ktoré museli znášať následky nemeckej imperialisticko-fašistickej vojny, nesmú akceptovať takýto historický revizionizmus prostredníctvom falšovania dejín druhej svetovej vojny.

Pre FIR a jej členské združenia je spomienka na Postupimskú dohodu povinnosťou aktívne sa postaviť proti oživeniu fašistických skupín a ideológií, ako aj proti všetkým formám falšovania dejín antifašistického boja.

Newsletter FIR 2025 – 29, výňatok

Čo píš o (proti)fašizme iní?

(Dokončenie zo str. 5)

■ Predstaviteľ arménskej menšiny Ťumenskej oblasti RF o vklade jeho národa do víťazstva nad nemeckým nacizmom

Abram Ovejan: Do Veľkej vlasteneckej vojny sa zapojilo 20 percent obyvateľstva Arménskej SSR.

„Na front odišlo približne 600 tisíc Arménov, z ktorých polovica sa domov nevrátila. Slávna arménska dedina Čardachlu sa stala skutočným symbolom vlastenectva: na front z nej odišlo 50 % obyvateľstva – 1 250 mužov,“ povedal. Počas VVV sa vyše 60 arménskych vojvodcov priamo podieľalo na vedení operácií na línii bojového dotyku. Medzi slávnych veliteľov patrili maršal Sovietskeho zväzu Ivan Bagramjan, maršal letectva ZSSR Sergej Chud'akov a hlavný maršal obrnených síl ZSSR Amasap Babadžanjan. Dodal, že bojové ocenenia si vyslúžilo vyše 66 tisíc Arménov. Navyše 106 vojakov a dôstojníkov získalo titul Hrdina Sovietskeho zväzu.

Podľa gazeta.ru z 22. 6. 2025

■ Putin o úlohe tradičných hodnôt vo víťazstve nad Nemeckom

Ruský prezident Vladimir Putin zdôraznil, že viera vo vlast' a národné tradičné hodnoty sa stali základom víťazstva Sovietskeho zväzu v druhej svetovej vojne.

Hlava štátu poznamenala, že duchovná a morálna podpora ľudu bola postavená na týchto hodnotách, ktoré boli zdrojom sily v časoch skúšok, informuje agentúra TASS. Putin zdôraznil: „Naše tradičné hodnoty a viera vo vlast' boli jadrom víťazstva nad nacistickým Nemeckom a jadrom toho, čo duchovne a morálne podporovalo náš ľud.“ Prezident dodal, že viera bola vkladaná prostredníctvom rôznych inštitúcií vrátane školy, cirkvi a tradičných náboženstiev. Poznamenal tiež, že aj odporcovia si uvedomovali dôležitosť vzdelania získaného v sovietskych školách pre formovanie charakteru budúcich víťazov. Putin osobitne upozornil na stratu jednotnej logiky historického procesu a vzdelávacích programov v 90. rokoch 20. storočia, čo podľa neho negatívne ovplyvnilo formovanie vlastenectva u mladšej generácie. Putin tiež označil prácu na tvorbe nových učebníc dejepisu za mimoriadne dôležitú a vyjadril vďaka tímu autorov.

Podľa vz.ru z 22. 6. 2025

Informácia o rokovaní Ústrednej rady SZPB

(Dokončenie zo str. 1)

V širšej diskusii k tomuto bodu sa B. Ondruš verejne zaviazal, že pomôže, aby bol SZPB konečne vyplatený štátny príspevok, ktorý je dodnes neposkytnutý ministerstvom vnútra. Podľa informácie predsedu SZPB pozitívny posun v tom nenastal ani po jeho júnovom rokovaní so štátnou tajomníčkou L. Kurilovskou.

Ústredná rada zobrala na vedomie informáciu o počte novoprijatých členov SZPB za prvých šesť mesiacov 2025. Vyplynulo z nej, že najviac ich prijala oblastná organizácia v Trenčíne (46), B. Bystrica (38), Rožňava (37), Stará Ľubovňa (30) a Martin (28). Máme však aj štyri oblastné organizácie, ktoré neprijali nikoho: Galanta, Senica, Trnava a Vranov nad Topľou.

Ústrednej rade boli poskytnuté aj údaje o prijatých členoch za rok 2024. Minulý rok bola najúspešnejšia oblastná organizácia v Lučenci (76), B. Bystrica (66), Brezno (50), Zvolen (48) a Rožňava (41). V roku 2024 nikoho neprijali organizácie v Považskej Bystrici a v Senici.

Celkovo bolo minulý rok prijatých 826 členov a v tomto roku zatiaľ 450 členov.

Z diskusie vyplynula výhrada, že členom ÚR SZPB nebol poskytnutý údaj o úbytkoch členstva.

Tradične obsiahlym bodom bola téma dodržiavania Smernice o hospodárení za rok 2024, z prerokovania ktorého sa zrodilo uznesenie, ktoré zaviazalo predsedu SZPB „pripraviť a zvolať tajomníkov oblastných výborov na školenie k smernici o hospodárení a vedeniu administratívy“. Hlavná ekonómka Jana Bielíková tu opätovne pevne držala a presadzovala zákony SR, ktoré ešte mnohí funkcionári SZPB nemajú úplne zažit.

Ešte pred ňou zdôvodňoval potrebu úpravy Stanov SZPB s poukazaním na ich slabiny, nedokonalosti a právne „diery“ právnik Vladimír Grznár.

Zaujímavý poznatok zaznel pri téme poskytnutia Ústrednej revíznej komisii finančných dokumentov za roky 2023 a 2024. Ukázalo sa totiž, že zväzová ÚRK akoby od 18. zjazdu SZPB vôbec nemala de jure oficiálne zvoleného predsedu, pretože Ústredie SZPB nemá doklad o jeho voľbe.

Morálne silným rozhodnutím júlového rokovania ÚR SZPB bolo zaviazanie predsedu SZPB, aby predložil návrh na štátne vyznamenanie na vojnového veterána, rodáka z Hýb, 105-ročného Daniela Lehotského.

Poznámka: Uznesenie ÚR SZPB sa nachádza na webe SZPB v rubrike SZPB info.

Vladimír Mikunda

Schvaľovanie rokovacieho programu.

Súčasťou programu bolo aj odovzdanie vyznamenaní k 80. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny, ktoré niektorým členom udelil štátny tajomník MO SR I. Melicher. Na tejto snímke vyznamenanie odovzdáva predseda SZPB s podpredsedami ÚR SZPB V. Longauer s J. Drotárom a J. Bulkom (zľava) Stanislavovi Nakatovi, Miroslavovi Ondrášovi, Václavovi Homišanovi, Jánovi Dianiškovi a Mariánovi Áčovi.

Kalište je symbolom utrpenia nevinných ľudí!

Čestné miesto medzi hosťami patrilo Vladimírovi Strmeňovi.

(Dokončenie zo str. 1)

predsedu BBSK Mikuláša Pála, primátora B. Bystrice Jána Nosku, riaditeľa Múzea SNP Mariána Uhrína, členov Predsedníctva ÚR SZPB a ostatných členov Zväzu, zástupcov Pamätníka Lidice, zástupcov okolitých vypálených obcí...

S príhovormi vystúpili vojnový veterán Vladimír Strmeň, prezident SR Peter Pellegrini a predseda OblV SZPB v B. Bystrici Ján Pacek.

Zaznelo v príhovoroch

„18. marca 1945 delil Kalište len jeden týždeň od oslobodenia. Dedinka sa zobúdzala, keď do nej skoro ráno vpadli nemeckí vojaci, aby začali dielo skazy. Ozývala sa strelba, zomierali nevinní ľudia zvlášť krutým a bolestným spôsobom,“ povedal počas 19. stretnutia generácií v Kališti **prezident SR Peter Pellegrini**. Povedal aj to, že jeho morálnou povinnosťou je pripomínať „občanom Slovenska hrozivú udalosť, ktorá sa tu odohrála. Aby spomienka na ňu nikdy nevybledla. Aby ostávala v našej národnej pamäti a v našich génoch ako veľké varovanie, ako výstraha pred opakovaním sa dejín a ich najtemnejších kapitol“. „Pretože Kalište je symbolom utrpenia nevinných ľudí!“

Priamy účastník protifašistického odboja Vladimír Strmeň o tunajšom utrpení riekol: „Bolo to takto!“

„18. marca bola nedeľa, všade bolo veľa snehu, mráz okolo 15 stupňov, do stráže na stanovište č. 1 som nastupoval o 00.00 hod., kde som mal službu až do 02.00 hod.“, uviedol a dodal, že Kalište bolo prepadnuté a obsadené o piatej ráno, fašisti prepadávali dom za domom.

Ľudia ocenili, že Peter Pellegrini prišiel do Kališťa aj v deň, keď mala jeho bývalá strana Hlas SD snem.

„Čo sa dalo vyrabovali a takmer polonahých obyvateľov z domov povyhánali alebo na mieste zastrelili. Pri dome Alexandra Bučku zastrelili Júliu Bučkovú, matku dvoch detí a Tonku Komorovú len preto, že si chceli ísť zobrať kabáty.“

Takýto osud postihol aj A. Bučku a dvanásť partizánskych pacientov s ošetrovatelkou v poľnej nemocnici...

„O niekoľko hodín ostali z Kališťa len obhorené komíny, dva drevené domčeky s malou kaplnkou a cintorinom, ako smutný výkričník ničivej sily fašizmu. Zhorelo štyridsať domov,“ zdôraznil Vladimír Strmeň a pripomenul, že za obeť tu padlo 36 ľudských životov, z čoho bolo 9 upálených zaživa.

Oblasťný predseda SZPB Ján Pacek osobitne privítal zástupcov siedmich oblastných organizácií SZPB. Aj toto je fakt, že novodobí organizátori Stretnutí generácií budú mať čo robiť, aby sa vyrovnali doterajším osvedčeným usporiadateľom! Pretože tí ich sem vedeli prilákať okolo tridsať.

V príhovore uviedol, že autorom myšlienky oživenia Kališťa bol v roku 2004 oblasťný výbor SZPB v B. Bystrici, ktorý sa toho chopil v spolupráci s Múzeom SNP.

Ján Pacek vidí dôvod zmeny organizátora už tretieho Stretnutia generácií v tom, že SZPB neboli pridelené dostatočné prostriedky na činnosť pre 35 oblastných organizácií.

Tieto jeho slová však treba aj konkretizovať. Pri vláde I. Matoviča bol SZPB z kapitoly MV SR pridelený príspevok vo výške asi polovičky príspevku od predchádzajúcej vlády R. Fica, čiže asi 250 tisíc eur.

Aj tento rok len jeden rečník a len raz spomenul, že to, čo sa udialo v Kališti, má na svedomí nemecký nacizmus a nie iba nejaký neidentifikovaný nacizmus a fašizmus bez národnosti.

V popredí Ján Pacek s Máriou Švikruhou z Cinobane. V pozadí vľavo tajomník ÚR SZPB Zdenko Marton a podpredseda ÚR SZPB Juraj Drotár.

Od súčasnej vlády dostal SZPB v roku 2024 príspevok z kapitoly MV SR, na čele ktorého stojí predseda strany Hlas SD, o ďalších 50 % menej z toho, čo mu dala vláda OLANO. Prečo? Niekomu asi veľmi záleží, aby sa všetky tradície okolo 2. odboja „nenápadne“ utlmovali.

Ján Pacek si je veľmi vedomý tohto skutočného vzťahu protifašisticky tváriacej sa politiky voči nášmu občianskemu združeniu, no napriek tomu vyzýva verejnosť, aby bojovala za zachovanie pamiatky Kališťa a spomienky na jeho tragédiu, spôsobenú nemeckými „nadžľudmi“.

„O udalostiach, ktoré sa tu stali, ste už mnohokrát počuli. Áno, sme povinní ich stále pripomínať, hlavne mladej generácii, ktorá je ovplyvňovaná názormi protichodných prúdov s iným ideologickým zameraním!“ – neochvejne vyzval aj účastníkov tohtoročného Stretnutia generácií.

Na záver...

...použijem slová z prejavu Petra Pellegriniho, že hoci malo byť Kalište navždy vymazané z mapy, život sa doň predsa len vracia. „Vraciame ho sem my, tým, že sa tu stretávame, že tu vyrástol Sad života, ktorý založili ľudia z obcí s podobným pohnutým osudom,“ podčiarkol.

Riaditeľ Múzea SNP Marián Uhrín mi v tento deň povedal, že **oficiálne už máme v zozname vypálených 140 miest, obcí a osád a tri ďalšie sú momentálne v preverovaní!**

Tohtoročná novinka

V piatok 20. júna 2025 navštívili Kalište mladí ľudia z mnohých kútov Slovenska, ktorí od prítomných historikov mohli počuť, čo sa tu naozaj dialo. Asi

zároveň precítili aj to najdôležitejšie – čo znamená mier a čo znamená sloboda!

Prečo sa však v Kališti nestretli s nami, to je naozaj „záhada“! **Vladimír Mikunda**

Poviem vám otvorene, že...

...pietna spomienka 80. výročia vypálenia obce Kalište sa nedá porovnať s predchádzajúcimi!

Dňa 21. júna sa konal 19. ročník novodobého Stretnutia generácií, ale v porovnaní s prvými šestnástimi bola cítiť nielen zmena organizácie, ale aj obsah podujatia. Evidentne, z roka na rok, je to v ostatných troch rokoch horšie a horšie. Ľudia, osobitne členovia SZPB, to cítia a dávajú to najavo tým najhlasnejším spôsobom – svojou neúčastou.

Ozaj, kto si všimol novo zavedené slovné spojenia? Niektorí by ich zaradil do „modernej falzifikácie“.

Múzeum SNP v B. Bystrici vydalo propagačný list o „Národnej kultúrnej pamiatke Kalište“, a ním nám bez škrupeľí a jasného protifašistického postoja tvrdí, že „Kalište sa zapísalo do histórie **tragédiu**, ktorá jeho obyvateľov postihla 18. marca 1945, kedy bola dedina vypálená **nemeckými jednotkami** po tom, čo **partizánske jednotky** opustili osadu, aby sa spojili s **vojenskými jednotkami**, ktoré oslobodzovali Slovensko“.

Toto je zrkadlo odbornej historickej a protifašistickej úrovne pracovníkov Múzea SNP? Alebo sme ich len prichytili pri modernej režimovej falzifikácii? Dúfam, že pri 20. výročí Stretnutia generácií si tvorcovia tejto tlačoviny už nebudú myliť pojmy s dojmami a vydajú tlačovinu hodnú neoddiskutovateľnej dejinnej pravdy.

Mária Švikruhá, ZO SZPB Cinobaňa

S človekom, ktorý pozná dejiny

Deň genocídy Slovanov

Členovia ZO SZPB Nitra-kraj a KVH Vráble sa zúčastnili 22. júna spomienkového kladenia vencov a kvetov pri Pamätníku červenoarmejca v Nitre, pri pamätnej tabuli slovenskej vzájomnosti v mestskom parku v Nitre a pri pamätníku Pamiatka na genocídu Slovanov v priestoroch Slavice v Alekšinciach.

Spomienkovú akciu, ktorá mala 10. výročie, usporiadalo OZ Slávica. Po nej sa konala medzinárodná video konferencia s účastníkmi z RF, Česka a Slovenska.

Možnosť predniesť svoje príspevky mali aj predseda OZ Slavica Miloš Zverina a predseda ZO Nitra-kraj a zároveň člen KVH Vráble Slavomír Fijalka.

– SF –

Jubilejný výstup na Oblík

Oblasťný výbor SZPB vo Vranove n/Topľou v spolupráci so ZO SZPB Petrovce a Maticou slovenskou zorganizovali 25. ročník výstupu na Oblík 924,8 m. – kultový vrch v severozápadnej časti Slanských vrchov, na ktorý vystúpili štúrovci v r. 1846 na čele s národným buditeľom, literátom a evanjelickým kňazom Adamom Hlovíkom.

Toto podujatie sa konalo pri príležitosti 80. výročia víťazstva nad fašizmom a ukončenia 2. sv. vojny v Európe, 81. výročia SNP i výročia príchodu Cyrila a Metoda – slovanských vierozvestcov na Veľkú Moravu.

Podujatie sa začalo stretnutím účastníkov pri pamätníku na bývalom 1. partizánskom letisku na východnom Slovensku a pokračovalo po miestach, kde mal sídlo partizánsky štáb brigády „Čapajev“, ktorého veliteľom bol Ivan K. Baľuta a náčelníkom štábu Hrdina SNP nadporučík Ľudovít Kukorelli, neskôr posmrtné povýšený na brigádneho generála.

Účastníci výstupu mali možnosť prejsť sa po náučnom chodníku „Herlica“ a na informačných tabuliach sa oboznámiť s partizánskym hnutím a činnosťou Čapajevovcov na východnom Slovensku i obhliadnuť si partizánsky bunker „za Harbom“.

S činnosťou partizánskej brigády „Čapajev“ počas SNP, významom víťazstva nad fašizmom s rozhodujúcim podielom Červenej armády, ako aj prínosom Cyrila a Metoda pre vtedajších Slovanov na území Veľkej Moravy, oboznámil účastníkov výstupu predseda Oblasťného výboru SZPB vo Vranove n/Topľou a zároveň aj predseda ZO SZPB Petrovce Michal Peter.

Našej zaujímavej kultúrno-sportovej a poznávacej akcie sa zúčastnilo celkom 76 účastníkov, z toho 18 vo veku do 15 rokov. Traja najmladší boli odmenení knižnými publikáciami o SNP. Organizátori podujatia vyslovujú poďakovania sponzorom, ktorí finančne i materiálno prispeli k zdarnému priebehu akcie.

– MP –

Účastníci výstupu na vrchole Oblíka – pri vrcholovej skale.

Pri Pamätníkoch oslobodenia...

...v Dunajskej Strede, Galante, Seredi, Šali, Sládkovičove sa konali spomienkové podujatia pri príležitosti 80. výročia ukončenia druhej svetovej vojny v Európe a Dňa víťazstva nad fašizmom.

V atmosfére úcty, vďaky a tichého spomínania sa tu zhromaždili členovia SZPB, predstavitelia verejného života, organizácií, ale aj občania miest, žiaci ZŠ a SŠ, aby vzdali hold všetkým, ktorí bojovali a položili svoje životy za slobodu a mier.

Úvod podujatí patrili hymne SR, prednesu básní z vlastnej tvorby v podaní podpredsedníčky OblV SZPB Galanta Vlasty Kasalovej, hudobným vystúpeniam a speváckym zborom. Nasledovali prejavy primátorov a predsedu OblV SZPB Galanta Jozefa Janského.

Po príhovoroch odpovedal Jozef Janský Pamätnú medailu 2. stupňa Za obetavú prácu pre SZPB mestu Galanta a mestu Sereď, Pamätný list za trvalé udržiavanie odkazu protifašistického odboja MO Matice slovenskej Galanta, ktoré im udelil SZPB.

V závere nasledovali pietne akty kladenia vencov k pamätníkom, ktoré boli prejavom hlbokéj úcty voči obetiam vojny a trvalým záväzkom chrániť mier a slobodu v súčasnosti.

Z príhovoru primátora Serede Ondreja Kurbela: „Zišli sme sa tu s úctou a pietou, aby sme si pripomenuli jeden z najvýznamnejších dní v histórii Slovenska. Rok 1945 ostane navždy hlboko zakotvený v pamäti ľudstva. Sú to spomienky na hrôzy vojny, ale aj na odvahu a obeť vojakov, ktorí bojovali za našu slobodu.“

Primátor Galanty Peter Kolek: „S úctou a pokorou sa skláňame pred tými, ktorí položili svoje životy za našu slobodu, pred vojakmi, civilnými obeťami i všetkými, ktorí vzdorovali nenávisti a útlaku. Vážme si mier, lebo nie je samozrejmou!“

Jozef Janský v príhovore podrobne opísal priebeh oslobodzovania západného Slovenska a vyzdvihol hrdinstvo osloboditeľov. Pripomenul historický význam tohto výročia a potrebu neustáleho pripomínania si hodnôt mieru, demokracie a solidarity.

Z minulosti je potrebné čerpať poučenie, do budúcnosti si zobrať to dobré a vytrvalo si pripomínať, že mier a ľudská dôstojnosť musia zostať našimi trvalými hodnotami, pripomenul.

Primátor Sládkovičova Gábor Krommer sa poďakoval všetkým, ktorí sa podieľajú na zachovávaní historickej pamäti, a zároveň si uctil pamiatku rodáka zo Sládkovičova Jána Mikloška, ktorý po vypuknutí druhej svetovej vojny odišiel do zahraničného odboja a stal sa príslušníkom 311. československej bombardovacej perute britského kráľovského letectva (RAF). Jeho hrdinstvo zostáva trvalou súčasťou histórie mesta a dôkazom odvahy našich predkov.

ZO SZPB Hrušov položila 7. mája kytičku vďaky svojim predkom v cintoríne Dolné Saliby. 8. mája sa zúčastnili ústredných osláv v Piešťanoch.

V Trnenci nad Váhom si uctili pamiatku generála Jána Goliana pri jeho pamätnej tabuli.

ZO SZPB Nový Svet sa zúčastnila odhalenia pamätnej tabule a oslavy oslobodenia v Senci a spolu s predsedom SZPB V. Longauerom odhalenia pamätnej tabule veliteľa partizánskej brigády kpt. Nálepku Michala Sečanského v Kšinnej – Závade pod Čiernym vrchom.

ZO SZPB Šoporňa pozvala na kladenie vencov členov KVH z Nitry. V dobových uniformách držali stráž pri pamätníku a salvou vzdali hold padlým. V priestoroch kultúrneho domu si mohli prezrieť dobový výstroj vojakov, zbrane a techniku, ktorá sa používala počas 2. svetovej vojny.

Spracovala Alžbeta Pongráčová

Historické dedičstvo v srdciach mladých

Dňa 28. mája 2025 sa v reprezentačných priestoroch Mestského úradu v Martine konalo okresné kolo súťaže žiakov ZŠ „Medzníky 2. svetovej vojny“. Do okresného kola postúpili štyri základné školy.

Súťaž podporili viceprimátor mesta Martin Stanislav Tomka, predseda Oblastnej organizácie SZPB Martin plk. v.v. Peter Mojtek, predseda HDK a lektor súťaže plk. v.v. Ivan Gosiorovský, členka komisie Vlasta Kevická, predsedkyňa Komisie únie žien a mládeže Božena Repková a člen prap. v.v. Ján Gordík, ktorí boli zároveň aj porotcovia súťaže.

Hoci sa nám téma 2. svetovej vojny môže zdať

vzdialená, výsledky našich žiakov ukázali, že sa o ňu stále zaujímajú. Pre mnohých z nich bola súťaž aj príležitosťou, ako sa osobne spojiť s príbehmi hrdinov, ktorí sa zaslúžili o našu slobodu.

Okresné prvenstvo obhájila ZŠ A. Stodolu v Martine, druhé miesto si obhájila ZŠ SNP v Sučanoch. Každá škola obdržala diplom a pohár, žiaci s najvyšším počtom bodov boli ocenení diplomom, medailou a knihou, ktorú sponzorsky poskytl Matica slovenská. Veľké poďakovanie patrí vedeniu mesta za poskytnuté priestory a tiež pedagógom zúčastnených škôl za prípravu žiakov na súťaž.

— BR —

Antifašistický a mierový výstup pod pojmom „partizánsky“

Prvý ročník Partizánskeho výstupu na Kráľovú hoľu, ktorý sa konal 28. júna, obhájil štátu tradície.

Už druhý rok po sebe si to nasmerovali turisti a členovia SZPB v sprievode členov Klubov vojenskej histórie na Kráľovú hoľu z obce Šumiac. Miestna základná organizácia pripravila program, v ktorom ráno účastníci položi-

li veniec k pamätníku SNP, zoznámili sa s povstaleckou a antifašistickou minulosťou obce pri jednotlivých pamätných tabuliach a napokon za zvuku zvonov o 9.00 hod. vyrazili na vrchol „Strechy Slovenska“.

„Cieľom tohto podujatia je vzdať poctu všetkým povstalcům a partizánom bojujúcim v našich horách za akýchkoľvek podmienok a počasí. Symbolická spočíva práve v tom, že čle-

novia KVH, vrátane mňa, vystúpili v rovnakej výstroji ako pred vyše 80 rokmi, čo bola značná záťaž. Bola to však skromná obeta oproti dennodenným strastiam našich starých otcov. Pevne verím, že záujem verejnosti o toto podujatie vzrastie, no predovšetkým budem rád, keď sa z roka na rok zapojí väčšie množstvo mužov v uniforme“ – dodal predseda ZO SZPB Maroš Čupka.

Matej Vráb, člen ZO SZPB Šumiac

Konečne sme si to splnili!

Na výročnej členskej schôdzi ZO SZPB v Brusne v januári 2025 sme si do plánu práce ako jednu z úloh stanovili návštevu Dukly. Hoci sme tam boli na oslavách 80. výročia KDO, veľa sme z pamätníka nevideli. Vtedy bol priestor uzatvorený.

Dnes, 17. júna 2025, to bolo iné. S veľkým záujmom sme si pozreli pamätník, položili kvety na znak úcty a vďaka padlým vojakom, ktorí bojovali za našu slobodu. Zastavili sme sa pri symbolických hroboch dôstojníkov a generálov a v tichom rozjímaní im venovali spomienku. Potom sme absolvovali prehliadku vyhládko-

vej veže, kde sme sa na základe dobových dokumentov mali možnosť podrobnejšie oboznámiť s priebehom ťažkých bojov. Následne sme sa presunuli do Svidníka, kde sme položili kyticu kvetov k pamätníku armádného generála Ludvíka Svobo-

du, veliteľa 1. čs. armádného zboru v ZSSR.

Aj touto cestou sa chcem ešte raz poďakovať zástupcom výboru ZO SZPB vo Svidníku, ktorí nás po týchto pamätných miestach sprevádzali a ktorí nám toto zaujímavé podujatie pomohli zorganizovať.

Karol Uhrík, predseda ZO SZPB v Brusne

Odhalenie pamätníka rumunským letcom padlým v 2. sv. vojne

„Pamätáme dnes na synov rumunského národa, ktorí si počas druhej svetovej vojny obuli vojenské čížmy, opustili svoje domovy, matky, deti i manželky a išli v mene prísahy, v mene vlasti, do víru vojny, ktorá roztrhla Európu, ktorá priniesla bolesť, smrť, hlad a slzy miliónov ľudí...“

...tak zneli slová ev. farárky Janky Drottnerovej pri odhaľovaní pamätníka padlým rumunským vojakom v druhej svetovej vojne pri obci Ivanovce v oblasti Bielych brehov vrchu Dúžnik.

V máji tohto roku ZO SZPB Melčice – Lieskové v spolupráci s Občianskym združením Naša Zabudišová a obcou Ivanovce vybudovali svojpomocne pamätník rumunským letcom, ktorí tu položili svoje životy pri oslobodzovacích operáciách v trenčianskom regióne v roku 1945.

ZO SZPB Melčice – Lieskové postavila tento pamätník ako pripomienku toho, že sloboda sa vykupovala ťažko a že téma vojny je aktuálna aj dnes.

Každoročne pri príležitosti oslobodenia obce Ivanovce sa uskutočňuje pochod zo Zabudišovej do Ivanoviec, ktorý býva zakončený slávnostným aktom položením vencov na mieste, kde v roku 1945 bolo zostrelené lietadlo Junkers s rumunskou posádkou.

V tomto roku bol 15. jún slávnostným dňom odhalenia nového pamätníka. Odhaľoval ho rumunský veľvy-

slanec Călin Fabian spolu so zakladateľom týchto podujatí, predsedom OZ Naša Zabudišová, Jozefom Horečným.

V rámci ceremoniálu zazneli štátne hymny SR a Rumunska, príhovor starostky obce Ivanovce Márii Hládekovej a slávnostné odhalenie pamätníka otvoril Miroslav Ondráš z Oblastného výboru SZPB v Trenčíne, ktorý tiež pohovoril o oslobodzovaní trenčianskeho regiónu.

Za usporiadanie podujatia sa organizátorom poďakoval rumunský veľvyslanec a vyslovil sa, že tento deň bol najkrajším dňom počas výkonu jeho funkcie veľvyslancu na Slovensku.

Oslavy ukončil predseda ZO SZPB Martin Vaško poďakovaním všetkým, ktorí sa podieľali na výstavbe pomníka, všetkým, ktorí naň prispeli finančne, materiálne...

Slávnostný ráz podujatia zdôraznilo aj vyznamenanie Jozefa Horečného a Márii Hládekovej Medailou M.R. Štefánika za dlhoročnú pomoc ZO SZPB a aktívnu prácu na vzniku pamätného miesta, za dlhoročnú pomoc pri šírení myšlienok protifašistických bojovníkov.

— MV —

V spolupráci je sila

5. júla 2025 sa uskutočnilo spoločné stretnutie členov ZO JDS a ZO SZPB v Šarišskom Jastrabí k 80. výročiu oslobodenia vlasti na poľovníckej chate Vesne.

Stretnutie zorganizovali v spolupráci predsedovia základných organizácií Juraj Rešetár a Viera Sovičová. Družobne sme si rozdiskutovali nielen otázky 2. svetovej vojny, SNP, ale aj súčasne pôsobenie oboch organizácií, ich úspechy a vízie do budúcnosti.

Táto spolupráca má v danej obci už

dlhodobú tradíciu a prejavuje sa aj vo vzájomnej pomoci. Spoločné zájazdy na miesta bojov 2. svetovej vojny, spoločná pomoc pri zveľaďovaní obce, spoločné pôsobenie na výchovu školskej mládeže a mladej generácie v obci, je len časťou spoločných záujmov.

Za oblasť Stará Ľubovňa sa stretnutia zúčastnil predseda OblV SZPB Václav Homišan.

Poľovnícke združenie obce, za pôsobenia aktivistu Juraja Čubu, zabezpečilo miesto stretnutia a na občerstvenie uvarilo výborný kotlíkový guláš.

— VH —

Odhalenie pamätníka v obci Vitánová

Prešiel **temer mesiac od oslobodenia Vitánovej, keď 23. februára 1945, v Deň Červenej armády, zaútočili skoro ráno nemeckí vojaci štyroch posilnených rôt (asi 600 vojakov) na obranné postavenia sovietskych vojakov v obci Vitánová.**

Červenoarmejci prvotný nápor zachytili, ale Nemci napriek tomu vnikli do obce. Prešli cez zamrznutú Oravicu a začalo sa besnenie. Strieľali na všetko, čo sa pohlo a plameňometmi podpaľovali drevenice, hospodárske budovy, ale i ľudí a dobytok v nich.

Popolom ľahla temer celá obec. Niektorým obrancom dochádzalo strelivo a tak sa fašistom podarilo zajať aj dve brániace sa telefonistky, 21 ročnú Nasťu a 22 ročnú Ďusju. Fašisti ich mučili, nahé ich celý deň nechali stáť v mraze a pri ústupe ich zastrelili.

Plastiky týchto dievčat, ktoré položili životy pri oslobodzovaní našej vlasti,

sa stali symbolom pamätníka, ktorý sme odhalili 13. júla tohto roku pred vitánovským kostolom.

Odhalenia pamätníka, na vybudovanie ktorého sa podieľali aj členovia ZO SZPB Trstená, sa zúčastnil aj predseda SZPB Viliam Longauer. V príhovore vyzdvihol potrebu pripomínať si hrôzy spáchané prívržencami fašizmu a nacizmu a nutnosť podpory národnoslobodzovacieho boja. Člen našej ZO SZPB

Ján Krušpán pripomenul zúčastneným priebeh oslobodzovacích bojov hornoravských obcí, ako aj momenty z osudného 23. februára 1945.

Starosta Vitánovej Dušan Kovaľák zase pripomenul, že rovnaký počet 19 spoluobčanov položilo svoje životy tak v 1., ako aj v 2. svetovej vojne.

Ich mená sa nachádzajú na pamätnej tabuli umiestnenej na pamätníku. Ten požehnal miestny farár Štefan Tuka.

Na záver sa V. Longauer a D. Kovaľák odovzdaním ďakovných listov a vyznamenaní poďakovali miestnym občanom, členom ZO SZPB Trstená, miestnemu farárovi, sponzorom a ďalším osobám, ktorí sa podieľali na vybudovaní nášho pamätníka.

Ján Páleš

Žiaci z Turca sa stretli v Moskve!

Moskva je názov kina v meste Martin, v ktorého priestoroch sa 10. júna 2025 uskutočnila výnimočná beseda s názvom „Pravdivá história“, ktorej hlavnou osobnosťou bol vojnový veterán, slovenský partizán a kapitán vo výslužbe Vladimír Strmeň.

Stretnutie bolo zorganizované Oblastnou organizáciou SZPB Martin v súčinnosti s Úniou vojnových veteránov SR a mestom Martin. Beseda sa niesla v du-

chu odkazu na historické hodnoty, odvahu a obete našich predkov počas 2. svetovej vojny.

Výnimočnosť tohto podujatia spočívala nielen v osobnom svedectve Vladimíra Strmeňa, ktorý ako mladý muž bojoval v radoch partizánov počas SNP, ale aj v prítomnosti vyše 245 žiakov a ich pedagógov zo šiestich základných škôl.

Žiaci mali jedinečnú možnosť vypočuť si autentické spomienky na obdobie vojnového od-

boja a kľásť otázky priamemu účastníkovi povstaleckých bojov. Podujatie prispelo k prehĺbovaniu historického povedomia mladých ľudí a k uchovávaniu pamäte národa.

Ďakujeme všetkým zúčastneným, organizátorom aj školám za aktívny prístup a podporu pri budovaní živého vzťahu k histórii, veď „Kto nepozná svoju minulosť, nemôže rozumieť prítomnosti ani budúcnosti.“

Božena Repková

Tretie spomienkové stretnutie „Gabčíkova Skalka“...

...sa uskutočnilo 18. júna 2025 v priestore, kde má Jozef Gabčík pamätnú tabuľu pod pútnickým miestom Veľká Skalka pri Trenčíne.

Práve v tento, vtedy vojnový deň, ukončilo v pravoslávnom chráme Cyrila a Metoda na Resslovej ulici v Prahe svoje životy sedem československých parašutistov z výsadbok SOE vyslaných do Protektorátu Čechy a Morava legendárnou exilovou vládou: J. Bublík, J. Gabčík, J. Hrubý, J. Kubiš, A. Opálka, J. Švarc a J. Valčík.

V čase vzniku Slovenského štátu Jozef Gabčík pracoval v podzemných skladoch pri obci Skalka, kde boli v cisternách umiestnené veľmi nebezpečné chemické látky. Pretože sa nachádzali na území tzv. ochrannej zóny, nacistické Nemecko ich považovalo za svoj majetok.

Jozef Gabčík vykonal na nich sabotáž a utiekol cez Poľsko do

Francúzska, kde sa už formovali čs. zahraničné jednotky.

Všetky súvisiace skutočnosti sú popísané na dvoch výstavných paneloch vedľa pamätnej tabule. Jej odhalenie sa uskutočnilo v roku 2022 na stretnutí českých aj slovenských výsadbkových veteránov a vojenských výsadbkárov.

III. ročník stretnutia zorganizoval oblastný Klub vojenských výsadbkárov SR Trenčín a zúčastnila sa ho aj delegácia SZPB Trenčín a pobočka Slovenského leteckého zväzu generála Štefánika Trenčín.

Význam protinacistického odboja československých parašutistov zvýraznil v prejave člen organizácie Nočných vlkov z Brna David Sýkora. Stretnutie zorganizoval a riadil člen výboru oblastného Klubu vojenských výsadbkárov Trenčín Roman Herman, spomienkový prejav predniesol predseda ZO SZPB generála Goliana Trenčín I Miroslav Ondráš, o technické zabezpečenie spomienky sa postaral člen Klubu vojenskej histórie z Nemšovej František Mínd'ár.

Prítomných bolo vyše 40 účastníkov. J. Krajčír, foto E. Tallanová

Vskutku prínosná exkurzia

Dňa 6. júna 2025 sa skupina 41 žiakov zo Sobrańec zúčastnila s pedagogickým dozorom exkurzie bojiska Karpatsko-duklianskej operácie. Zrealizovaná bola na návrh predsedu ZO SZPB Mariána Lukáča po ukončení súťaže „Medzníky 2. svetovej vojny“. Pochopiteľne, že mimoriadnou motiváciou bola aj túžba žiakov vidieť na vlastné oči to, o čom sa učili.

Exkurzie sa zúčastnili školy, ktoré majú pôsobnosť v meste Sobrańec: ZŠ Komenského 6, ZŠ Komenského 12 a Gymnázium kpt. Nálepku 6. Spoločnými silami škôl a s finančnou pomocou starostov obcí Nižné Nemecké, Remetské Hámre, Bežovce, Vyšné Nemecké, Lekárovice, ale aj poslanca NR SR Boleslava Leša, sa podarilo zhromaždiť čiastku na zaplatenie autobusu a prilepenie v podobu spoločného obeda.

Žiaci navštívili všetky expozície, počínajúc výkladom lektora VHM o bojoch, cez Výhliadkovú vežu, Údolie smrti, pamätník čestného občana mesta Svidník veliteľa 1. čs. armádneho zboru v ZSSR armádneho generála Ľudvíka Svobodu. Obdivovali aj vyhovené prírodné múzeum dobovej vojenskej techniky, vzdali úctu 9 tisícom padlých červenoarmejcov na cintoríne vo Svidníku.

Najočakávanejšia však bola návšteva novotvorenej expozitúry Vojenského historického múzea vo Svidníku, kde sme si od profesionálneho lektora vypočuli informácie o bojoch o Duklianský priesmyk, o oslobodzovaní Vyšného Komarníka a o celom postupe bojov na Dukle so začiatkom oslobodzovania vtedajšej ČSR. Žiaci prejavili neformálny záujem aj o obdobie 1. sv. vojny. Exkurzia teda splnila svoj cieľ.

Pri tejto príležitosti bol odovzdaný diplom a pohár predsedu SZPB za úspešnú súťaž víťazovi okresného kola „Medzníky 2. svetovej vojny“, teda ZŠ Komenského 12, Sobrańec. Predseda odovzdal vecné dary súťažiacim v okresnom kole od poslanca Leša a poďakoval sa všetkým pedagógom a rodičom nielen za edukačnú výchovu detí, ale aj za ich disciplínu a prejavovaný záujem o vlastné dejiny.

— ML —

Príbeh môjho deda, priameho účastníka bojov na východnom fronte proti nemeckým nacistom

Ján Semivan sa narodil 30. augusta 1917 v dedine Koňuš v okrese Sobrance. Bol druhým najstarším synom v chudobnej rodine. Súrodencami mu boli siedmi bratia a jedna sestra.

Do školy nastúpil v roku 1923, avšak v tej dobe sa vyučovalo v súkromnom dome pána učiteľa a vyučovacím jazykom bola maďarčina. Doba bola zlá, pretože všade v takýchto rodinách vládla chudoba, čo znamenalo, že do školy deti chodili iba v jedných topánkach, takže si ich vzal ten, kto bol najrýchlejší, ostatní museli chodiť bosí, v zime len v omotaných handrách na nohách. Každý si niesol poleno dreva na kúrenie do školy. V lete deti pomáhali rodi-

čom na statku.

V čase vypuknutia druhej svetovej vojny z dediny zverbovali približne 30 chlapov, medzi nimi aj môjho deda. Narukoval do Maďarska a s maďarskou armádou prešiel na východný front, kde sa neskoršie dostal do zajatia a dlhého pol roka strávil v zajateckom tábore. Po vzniku 1. čs. samostatného poľného práporu v ZSSR, z ktorého sa postupne sformoval 1. čs. armádny zbor v ZSSR, vstúpil do jeho radov a zúčastnil sa bojov

o Sokolovo. So svojimi druhmi sa prebojoval až na československé územie na Duklu, kde bol ranený do kolena a prevezený do nemocnice. Tam sa dočkal veľkého dňa, v ktorý už ani nedúfal – oslobodenia spod nacistizmu a konca vojny.

Rozozvučali sa zvony a každý kričal od radosti. No zároveň sa do nej miešala aj bolesť zo straty blízkych, susedov, priateľov.

Ján Semivan zažil to, čo by nemal zažiť nikto. Hrôzy na bojisku a zabíjanie ľudí. Často hladoval a jedol iba to, čo našiel v prírode. Niekedy bol premoknutý a premrznutý a neveril, že prežije. Musel však ísť

dalej a vtedy mu silu dávala viera v Boha, modlil sa a prosil o prežitie. Keď to dokázal prežiť, sľúbil si, že na Veľký piatok ani na Štedrý deň nebude nič jesť a piť, až na večer. A to prísne a poctivo dodržiaval.

Spomínal si po vojne, ako raz museli prejsť cez hlbokú a širokú rieku so studenou vodou. Nikto z nich nevedel plávať. Pochytali sa za ruky, urobili reťaz a modliac sa ju pomaly prešli.

Po vojne sa oženil, mal deti, ktoré živila jeho práca v Čechách, kam odišiel zarábať. Pracoval pri ťažbe dreva. Spomedzi jeho detí, je aj moja mama, ktorej vyrozprával svoj príbeh.

Vstúpil do terajšieho SZPB. Veľmi sa vždy tešil, že sa stretne so svojimi kamarátmi a pozhovárajú sa, pospomínajú.

Bol vyznamenaný viacerými medailami, odznakmi. Všetko si veľmi vážil a najväčšiu hodnotu pre neho mala zrejme tá, ktorú dostal od vtedajšieho prezidenta a bývalého generála československého armádneho zboru Ludvika Svobodu.

So zväzom chodil aj na výlety po celej republike.

Bol to správny človek, ktorý neváhal bojovať za správnú vec. Miloval rodinu a je pre mňa vzorom. A tým by mal byť všetkým.

Martin Elekanič, člen ZO SZPB Sobrance

Spomienky z knihy Viktor Bodnár: Méty, rozlety aj pády

Každá jar je krásna svojim nenapodobiteľným čarom. Príroda sa zobúdzá zo zimného spánku, na južných úbočiach hájov, hneď po rozpustení snehových vločiek na štedrejšom slniečku vynárajú sa zo zeme snežienky a podbeľ, a do rodného domova sa vracajú spevajú vtáci čo prezimovali v teplých krajinách... Ach, ako je v jari krásne! Spevy znejú – zvučia básne.

Lenže nie je jar, ako jar. Vtedy pred 80 rokmi miesto spevov a básni čosi iné, než spev vtákov a zurčanie horských bystrín... Vtedy ešte dunela zem; vtedy spolu s horskými bystrinami z topiaceho sa snehu ešte tiekla krv; vtedy ešte smrtonosné guľky prevrtávali srdcia švárnych mladencov; umierali vtedy nielen vojaci, ale aj deti a ženy, starci i starenky.

Zem dunela až hrôza! Bola jar. Stromy sa zobúdzali zo zimného spánku. Kým z ľudských tiel vytekala krv, zo stromov s ružovými púčikmi stekala číročistá miazga ako slzy... Medzi kvetmi jari ležali mŕtvi. A zem dunela a vzdychala; vojna však dokonávala; dokonával i ten, kto vyťasil meč, lebo bol krvavý a splodil bláznivý plán „Drang nach Osten“... Vtedy severne od Ostravy na okraji lesa severne od dedinky Veľká Polom voľne bežali motory tankov 1. československej samostatnej tankovej brigády. Osádky čakali na hodinu „H“ – rozkaz k jednému z posledných útokov na oceľové srdce republiky. Delostrelecká príprava trvala už pol hodiny. Kaťuše takmer bez prestávky húdli svoju pieseň.

V jednom z našich tankov sedeli piati tankisti (bez psa). Viktor – veliteľ tanku, Ondrej – strelec, Janko – nabíjač, Mirko

– vodič tanku a piaty Miško – pomocník vodiča a strelec z guľometu. Hlas v slúchadlách oznamuje: Tu Labe, tu Labe, dobre ťa počujem. Tu Labe! Nevypínajte hudbu. Anička bude tančiť. Tu Labe, nevypínajte hudbu. Čakajte volenku. Konec, vypínam.

Motor teda nevypíname a čakáme na volenku. Akonáhle skončí delostrelecká príprava, vyrazíme do útoku. Potrvá to ešte najmenej pol hodiny. Ak všetko pôjde dobre, zajtra obedujeme v Ostrave. Niektorí sa modlia k svätému Antoníkovi, aby nás v tomto boji chránil. O chvíľu je opäť príjem. Pozor, pozor!! Tu Labe! Zapnite rýchlosť! Smer pravý okraj dediny. Dopredu – za Ostravu, za vlasť!

Pozor, pozor! Medzi prvými dvoma domami je nepriateľský tank. Zaciel' pozorne a pál! Zásah! Miro pridáva plyn. Chlapci, do Piť.... Tank bol zasiahnutý nepriateľskou strelou.

Ozývajú sa hlasy. Koho to nesiete? Nesieme raneného československého tankistu. Má ťažké popáleniny. Je to z tanku, ktorý sa ako prvý odvážne dostal do dediny. Ťažko ho poznať. Ma veľmi po-

pálenú tvár. Je to rotný Viktor – veliteľ tanku. Z toho tanku vyskočil iba on sám... A vo vnútri potom vybuchol granát. V blízkosti tanku sme okrem neho nikoho nenašli.

Raneného okamžite odviezli do poľnej nemocnice, kde ho ošetrili a okamžite previezli lietadlom do zázemia. U tankistov to tak býva, že nemajú sa kde ani poriadne umyť pri tankovaní pohonných hmôt a potom horia ako fakle.

Viktora previezli lietadlom do nemocnice do Kyjeva. Prebral sa až o tri týždne. Vtedy bola Ostrava už oslobodená. Viktor bol prevzatý, prečo nič nevidí. Nevidí ani vtedy, keď mu dajú obväz z očí dole. Oči nemôže otvoriť. Lekár ho informuje, že viečka má popálené a kým sa nezahoja, oči nesmie otvárať. Po útrapách s hľadaním vhodnej krvi pre raneného Viktora, ktorá sa našla vo Vasilkove pri Kyjeve a obetavou opatrou lekárov a sestier, sa zdravotný stav Viktora začal pomaly zlepšovať. Ale oči otvoriť ešte nemohol.

V rádiu vysielajú: „Deň víťazstva bude čoskoro. Berlín je oslobodený a tanky sa

náhli na pomoc pražským povstalcem“.

Z vonku počuť zvuk dychovky. Je mier! Zvíťazili sme. Je mier na celú svet. Je mier! Zvíťazili sme! Mier – to je to najdrahšie čo ľudstvo môže mať. Viktor smúti, že nemôže vidieť jasajúce tváre, že tú radosť ľudí nemôže pohľadiť svojim zrakom. Je ponorený do čiernej priepasti. Tu to nevydrží a strháva si z očí všetky obväzy, „Chcem vidieť Deň víťazstva“. Ale oči sa nedajú otvoriť. Začali krváčať. Doktorka ho vzala do ambulancie a začala mu oči rozlepovať a umývať. Bola to veľká radosť, keď Viktor zazrel záblesky svetla.

Viktor Bodnár – ako 17-ročný (1937) ilegálne prekročil hranicu do ZSSR, lebo odmietol nastúpiť do Maďarskej armády. V Sovietskom zväze ho odsúdili ako nepriateľa a poslali do gulagu do Karelofínskej ZSSR v Archangelskej oblasti. V roku 1942 sa prihlásil dobrovoľne do československej jednotky v Buzuluku, kde strávil svoju cestu životom do 26. 4. 1945. Zúčastnil sa oslobodenia Kyjeva, Bielej Cerkvi, pri Žažkove, na Dukle a na predmestí Ostravy v boji o Dolný Lhotu. Tu bol ako tankista ranený a prišiel o jedno oko.

Bol poručíkom 1. čs. samostatnej tankovej brigády a veliteľom čaty. Dosiahol hodnosť podplukovníka v zálohe.

Pýcha SZPB z Nitry

V pondelok 7. júla mi prišla správa od Slavomíra Fijalku z Nitry, že sa mu podaril významný čin. „Dnes som našiel hrob padlého sovietskeho vojaka seržanta Nikolaja Pavloviča Korsakova, ktorého hľadajú od konca vojny. Zistil som, že je pochovaný vo Zvole a že padol neďaleko Šiah.“

Predseda ZO SZPB Nitra-kraj Slavomír Fijalka je na Slovensku zrejme najúspešnejším vyhľadávateľom a identifikátorom našich padlých osloboditeľov, červenoarmejcov. Určite aj za to sa stal členom „Medzinárodného frontu proti vandalizmu“.

Čo zistil o Hrdinovi Sovietskeho zväzu červenoarmejcovi Korsakovovi?

Že 5. januára 1945 bol veliteľom obsluhy ťažkého guľometu 115. jazdeckého pluku (8. jazdecá divízia, 6. gardový jazdecký zbor, 2. ukrajinský front) a spolu so svojimi vojakmi bojoval

proti nepriateľskej pechote a ťažkému tanku pri vrchu Paseka (28 km východne od Levíc). Celá jeho obsluha tu padla, ale neopustila svoje postavenie a zničila veľké množstvo nemeckých nacistov.

Za toto bol Nikolaj Pavlovič Korsakov posmrtné vyznamenaný 28. 4. 1945 titulom Hrdina Sovietskeho zväzu. Pochovaný bol v obci Dvorníky (23 km východne od Levíc).

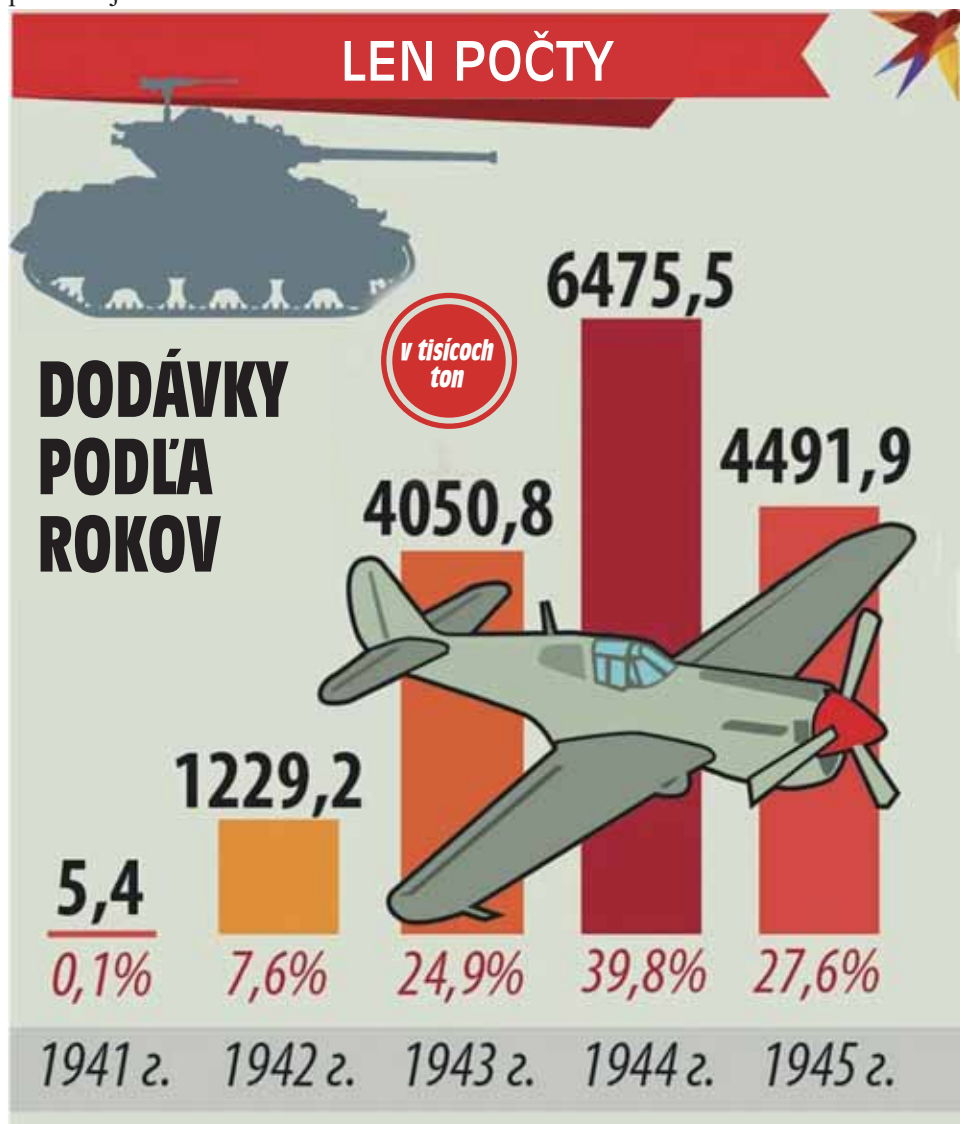
V. Mikunda

Mohol ZSSR vyhrať vojnu be

Do akej miery záviseli úspechy Červenej armády od dodávok z USA?

Historik Sergej Monin tvrdí, že Lend-Lease oživil ekonomiku USA po Veľkej hospodárskej kríze.

POMOC S VÝHRADAMI

Čo prezrádzajú údaje o amerických dodávkach Lend-Lease počas vojny? Keď ZSSR bojoval o Moskvu a zbrane potreboval ako soľ, Američania mu ich poskytli málo. Navyše, hlavný objem dodávok prišiel až v roku 1943, čiže po Stalingrade a Kurskom oblúku, keď už bol ZSSR na vrchole bojovej moci.

Spojenci sa správali ako s druhým frontom? Čakali, kto vyhrá? Čo na to kandidát historických vied, docent Katedry svetových a ruských dejín na MGI-

MO, Sergej Monin, ktorý hneď na začiatku zdôraznil, že „hlavný tok pomoci v rámci Lend-Lease sa skutočne začal až v roku 1943“. Dodáva k tomu, že „na začiatku vojny bol Západ presvedčený, že ZSSR sa zrúti – ak nie o niekoľko týždňov, tak o niekoľko mesiacov. Prečo teda posielat' vybavenie priamo do rúk nepriateľa? ZSSR teda čakal... a Západ vyčkával!

Prvý konvoj dorazil do Archangelska koncom augusta 1941

Na takých airacobrách bojovali sovietske esá.

– Sedem transportov, čo je kvapka v mori. Ešte to nebol Lend-Lease, za tie dodávky sme platili v hotovosti.

Lend-Lease bol použitý neskôr a nie tak rýchlo, ako bolo potrebné. Malo to však aj objektívne dôvody: nie je možné presunúť milióny ton nákladu z jedného miesta zemegule na iné v jednom okamihu – bolo potrebné založiť výrobu, zaisťovať bezpečnosť a pripraviť infraštruktúru.

Od decembra 1941 sa objavil ďalší obmedzujúci faktor: Spojené štáty vstúpili do svetovej vojny a ich vlastné potreby prudko vzrástli. Teraz museli pomáhať spojencom a aj sa vyzbrojovať a zabezpečovať.

No na konci vojny, keď prúdili zásoby, objavil sa nový motív. USA si uvedomili, že ZSSR sa mení na silného geopolitického konkurenta. Posilňovanie jeho vojensko-ekonomického potenciálu nebolo v ich záujme.

Nedalo sa všetko, čo Američania poskytl v rámci Lend-Lease, kúpiť

Štvrtinu dodávok tvorili potraviny.

alebo získať na úver? Ved' Rusko to uhrádzalo až do roku 2006.

– Načo? Za to, čo bolo zničené, spotrebované alebo poškodené počas vojny, nebolo potrebné platiť. Ale to, čo zostalo nedotknuté, to sa muselo vrátiť. Alebo zaplatiť pomocou amerických pôžičiek.

Zadarmo teda nič! Atrakcia nebývalej štedrosti?

– Oni uvažovali takto: vy bojujete za nás, my vám na to dáme zbrane. Dokonca aj zákon o pôžičke a prenájme, ktorý bol prijatý 11. marca 1941 sa nazýval: „Zákon na zabezpečenie obrany Spojených štátov“. Priamo v ňom bolo napísané: prezident má právo poslať pomoc inej krajine, ak to posilní bezpečnosť Spojených štátov. Čiže nie milosrdenstvo, nie dar, ale vlastná ochrana.

AJ SAMI BY SME TO ZVLÁDLI

Aký bol podiel Lend-Lease na celkových výdajoch ZSSR na vojnu?

– Desaťročia sme mali všeobecne akceptovaný údaj, že americká pomoc predstavovala 4 % našej priemyselnej výroby. Pred pár rokmi sa však začalo objavovať iné číslo – 7 %.

Aj Vladimir Putin v jednom zo svojich

prejavov spomenul 7 %. Zdá sa to byť reálnejšie.

Nie je to veľa, aby sme boli úprimní.

– Záleží na tom, ako sa na to pozeráte... Ak nám na začiatku vojny katastrofálne chýbali stíhače, tak sme vďační za každú jednu letku.

Pri žonglovaní s číslami si však treba dávať pozor. Jednoduchý príklad (čísla sa môžu líšiť): počas vojnových rokov sme dostali 450 tisíc zahraničných áut. A vlastná produkcia predstavovala 270 tisíc.

Znamená to, že sme jazdili najmä vozidlami typu Lend-Lease? Nič takého! Pretože na začiatku vojny mala Červená armáda takmer 300 tisíc vozidiel. Ďalších 200-tisíc jej bolo prevedených z národného hospodárstva. A ďalších stotisíc sú trofejné autá. Ukazuje sa teda, že sme sa nezasobovali len formou Lend-Lease.

A vôbec, americké autá začali v našom vozovom parku prevládať hlavne v rokoch 1944–1945, keď už všetko išlo do záveru.

Ďalší príklad: počas vojnových rokov ZSSR vyrobil iba 100 lokomotív. A v rámci Lend-Lease sme ich dostali tisíc! To je 10-krát viac, ako sme vyrobili.

Lenže na začiatku vojny sme mali flotilu 25 tisíc (!) lokomotív. Určite sme niečo z toho stratili. Ale na konci vojny sa objavili zajaté vozne a lokomotívy.

Lend-Lease nám dal priestor na manévrovanie; mohli by sme plátať diery v ekonomike a presúvať zdroje tam, kde boli práve potrebné.

Na akej technike radšej bojovali naši vojaci?

– Inak. Radi sme jazdili na Studebakeroch – boli to pohodlné zahraničné autá. Mnohé z našich es bojovali so stíhačmi Airacobra a zostreľovali Messerschmitty. Ľahko sa však dostali do vývrtky.

Americké tanky Sherman si tiež viedli dobre – mohli dokonca konkurovať Tigrom. Ale T-34 boli známejšie – všetko bolo známe, bolo ľahké ich udržiavať i opravovať. No a v západných autách buď vzbĺkli benzínové motory, alebo mali vežu pokrytú nejakou gumou, ktorá sa vznietila od iskry.

Čo sa týka kvality našich zbraní, boli na úrovni. Winston Churchill dokonca

Bez amerického Lend-Lease?

1943, tankisti na amerických tankoch.

žartoval, že tank, nesúci jeho meno, mal viac nedostatkov ako samotný Churchill.

INJEKCIA NA DEPRESIE

Nie je tajomstvom, že Američania si dobre zarobili aj na prvej svetovej vojne. Bolo to aj o pôžičke a prenájme?

– Prinajmenšom si výrazne vylepšili priemysel. Americká vláda minula viac ako 50 miliárd dolárov. Vtedy to bola nepredstaviteľná suma.

Náš podiel v Lend-Lease, ak sem zarátame americké, britské a kanadské dodávky, je približne 13 miliárd USD (čiže približne 160 miliárd USD v cenách roku 2006).

Tieto peniaze boli vložené do americkej ekonomiky. Lend-Lease bola teda injekcia, ktorá nabudila americkú ekonomiku po Veľkej hospodárskej kríze.

Ako sa zmenila americká pomoc v priebehu vojny? A kto rozhodoval, čo sa nám dodá – my alebo oni?

– Samozrejme, my sme o tom rozhodovali. Vo februári 1942 bola vytvorená Vládna nákupná komisia, ktorá tvorila podrobné žiadosti. Američania dodávali všetko od lietadiel a tankov až po gombíky a spodnú bielizeň.

V rokoch 1941–1942 bolo hlavnou vecou získať zbrane (napokon, na začiatku vojny sme mali obrovské straty na zbraňoch a naše podniky boli evakuo-

vané – čakalo sa na ich spustenie na novom mieste).

Potom začala vojenská výroba ustupovať do úzadia a do popredia sa dostali potraviny: štvrtinu – 4,5 milióna ton zo 17,5 – tvorili potraviny. Najdrahšou položkou bolo dusené bravčové mäso a druhou najdrahšou položkou bol vajecný prášok.

Bolo tam aj veľa surovín pre priemysel: chemikálie na výrobu strelného prachu, vysokooktánový benzín (používal sa pre lietadlá, ktoré prileteli v rámci Lend-Lease).

Američania nám dodali celé sady zariadení pre ropné rafinérie, obrábacie stroje, vrátane tých na stavbu nádrží, farebné kovy – hliník, ktorého sme my nemali veľa.

Čo odmietali dodávať?

– Neposkytli veľké výsadkové lode, výkonné delá... Napríklad, dodali veľmi dobré torpédové člny, ale odstránili z nich mieridlá. Bez toho nie je loď rovnaká.

To isté bolo s bombardérmi – strategické 4-motorové „lietajúce pevnosti“ nám nedodali ani za nič! Mieridlá mohli byť odstránené z iných bombardérov, rovnako ako z člnov.

Až v roku 1944, keď Američania potrebovali naše letiská v oblasti Poltav na nálety hlboko do Európy, dodali nám tieto mieridlá, aby nás potešili.

Američanky pozdravujú sovietskych bojovníkov

O VÝSLEDKU VOJNY SA ROZHODOVALO NA BOJISKU, NIE VO WORKSHOPE

No, teraz hlavná otázka: mohli sme vyhrať bez Lend-Lease?

– Som si istý, že by sme vyhrali. Naši ľudia ukázali také hrdinstvo, obetavosť, vytrvalosť, odhodlanie ísť až do konca pri obrane svojej krajiny... Áno, bolo by treba viac úsilia, áno, bolo by viac strát, áno, vojna by trvala dlhšie. Ale víťazstvo by bolo stále naše.

Američania nám veľmi pomohli. Vďaka im. Ale stále to bola len pomoc. Keby jej nebolo, urobili by sme to, čo sme potrebovali: niečo by sme vylepšili, našli náhradu za niečo, kúpili si niečo.

O výsledku vojny sa určite nerozhodlo v dielňach amerických tovární, ale v prvom rade na bojisku. Boli to naši vojaci, ktorí preliali krv, naši vojaci, ktorí vytlačili fašistov späť z Moskvy, naši vojaci, ktorí obklúčili Nemcov pri Stalingrade a porazili ich tankové armády pri Kursku.

OTÁZKA NA HRANU

Za akých podmienok sa americká pomoc v súčasnosti dostáva na Ukrajinu?

Hovorilo sa aj o Lend-Lease?

– V roku 2022 sa hlasno kričalo o novom Lend-Lease pre Ukrajinu, no potom všetko stíchlo. Teraz si to už nikto nepamätá. No súdiac podľa toho, že Trump chce odobrať Ukrajine nerastné zdroje výmenou za zbrane, ktoré už boli použité, to rozhodne nie je Lend-Lease.

MIMOCHODOM

Vyvracali londýnske vrecká

– Mimochodom, všetko sa to začalo s Anglickom a Francúzskom. Keď v septembri 1939 začala vojna, začali horúčkovo nakupovať zbrane zo Spojených štátov. Štáty ich posielali toľko, koľko mohli, ale len podľa vzorca Cash and Carry. Teda „zaplať a zober“.

Lenže Francúzsko bolo porazené a tak Londýn pokračoval v nákupoch sám. Ibaže jeho zlaté a devízové rezervy sa rýchlo minali. Dnes na to Západ nerád spomína, no Američania im vtedy doslova vyvracali vrecká – žiadali vidieť účtovné knihy ministerstva financií, aby sa uistili, že už nemajú peniaze. Churchill prosil Roosevelta: daj nám zbrane za akýchkoľvek podmienok.

Vo Washingtone pochopili, že ak sa Británia zrúti, Spojené štáty zostanú samé s Hitlerom. Ale bolo tam aj Japonsko. A tak USA prijímajú zákon, ktorý umožní poslať pomoc iným krajinám,

aby mohli bojovať. Zadarmo. Skóre vyrovnáme neskôr.

NAŠA REFERENCIA

Po vojne nám Američania predložili účet.

Spojené štáty odpustili dlhy z Lend-Lease. Všetkým! Okrem ZSSR! Washington predložil ZSSR šek na 2,6 miliardy dolárov. O niečo neskôr sa suma znížila o polovicu, ale k hlavnému dlhu sa pridalo 2,6 % úrokov ročne. Stalin odmietol všetky nároky a vyhlásil: „ZSSR plne splatí svoje dlhy z pôžičky a prenájmu krvou.“

Američania však neustúpili: v roku 1972 sa Moskva a Washington dohodli na sume 722 miliónov dolárov, splatných v splátkach do roku 2001.

ZSSR platil pravidelne, no v roku 1974 Kongres USA prijal dodatky Jackson-Vanik, ktoré obmedzili obchodné operácie so ZSSR. Ten na protest zastavil tranže.

Rokovania sa obnovili v roku 1990. Moskva sa zaviazala zaplatiť 674 miliónov dolárov do roku 2030. V plnej výške ho však splatila v roku 2006.

NAMIESTO DOSLOVU

Mimochodom, existuje protiotázka: boli by Spojené štáty schopné postaviť sa Hitlerovi a Japonsku, keby neexistoval Sovietsky zväz?

– Predstavme si na chvíľu, že sme nejakým zázrakom nevstúpili do vojny alebo, nedajbože, utrpeli porážku. Čo by robili Američania v decembri 1941, keď na nich zaútočili Japonci a Wehrmacht nebol pripútaný na východnom fronte? Tým, že nám pomáhali, sami sa chránili. Vo Washingtone povedali: nech bojujú Rusi, Briti, Austrálčania, ale nie Američania.

Druhý front bol otvorený vtedy, keď Anglo-Američania mali absolútnu prevahu na mori, vo vzduchu a jasnú prevahu na zemi. Podľa niektorých zdrojov boli nacisti schopní čeliť takmer 11 tisíc spojeneckých bojových lietadiel iba jeden a pol stovkou vlastných. Prečo? Pretože v tom čase už mal Wehrmacht vylámané zuby i pazúry. Vylámal si ich v bojoch s nami.

Mimochodom, bežní Američania tomu všetkému veľmi dobre rozumeli: naši vojaci často pri preberaní nákladných áut, lietadiel, tankov v rámci Lend-Lease našli v kabíne sveter, koženú bundu, fľašu whisky alebo jednoducho odkaz so slovami vďaka. Ďakujem, chlapci...

Vladimír Mikunda

Kolko čoho bolo dodané v percentách

Kolko čoho USA dodali		Kolko si ZSSR vyrobil
152 tisíc kusov, čo bolo 0,5 % od počtov výzbroje ČA	Palné zbrane	29,1 milión kusov
13 tisíc, čo je menej ako 2,5 % celého počtu v ČA	Delá a mínometry	526 200 ks
13 tisíc ks, čo je 9,8 % z počtov ČA	Tanky a samochodky	132 800 ks
18 300 bojových lietadiel, čo je 13 % z celého počtu ČA	Lietadlá	140 500 ks

- **Bačkov:** Slavomír Marcin 55 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Ľubomíra Perešinová 60, Magdaléna Petrová 80, Anna Pecková 75, Lýdia Meleková 81, Elena Sanitrová 75, Mária Hrianková 83 a Ing. Miroslav Bancík 70 rokov.
- **Bardejov 3:** Renáta Jelinková 55, Eva Cviková 65, Klára Pichaničová 88 a Helena Maňková 75 rokov.
- **Bardejov 4:** Mária Rohaľová 84, Mária Jančíková 85, Mária Bučková 86 a Margita Adamuščinová 89 rokov.
- **Belá – Dulice:** Vladimír Gregor 82 rokov.
- **Bernolákovo:** Darina Kinská 65, Gabriela Sadloňová 85, Anna Trnovská a Juraj Benčík 80, Štefan Grofič 85, Mag-

- daléna Nagyová 87 a PharmDr. Oľga Peterajová 81 rokov.
- **Bojnice:** Zdenka Gregušová 80 rokov.
- **Bratislava – Nové Mesto 1:** Jozef Tomčák 87 rokov.
- **Brezno 2:** Stanislav Bonk 60, Vlasta Medved'ová 75 a Milan Medved' 81 rokov.
- **Cinobaňa:** Ján Kupka 70, Mária Kováčová 81 a Gabriel Kaňák 84 rokov.
- **Cígel':** Milan Mjartan 65 rokov.
- **Čabiny:** Mária Durilová 82 rokov.
- **Čierna Nad Tisou:** Margita Košíková 85 rokov.
- **Detva:** Jozef Vilhan 91, Vladimír Hronček a Jozef Nosál' 85, Elena Malčeková 82, Pavlína Ďurišová 81, Vincent Tvrdík 80, Vilma Gendiarová a Marta

Ostrihoňová 75, Ján Matúška, Ladislav Rožek a Emília Vreštiaková 70, Matúš Murín, Agáta Rybárová a Jozef Výboštok 65 rokov.

- **Dolné Vestenice:** Otília Šuhajova 75 rokov.
- **Harmanec:** Zdenka Roštárová 87 rokov.
- **Hniezdne:** Mária Dudeková a Margita Hlinková 70 a Anna Fecenková 84 rokov.
- **Hnúšť'a:** Vladimír Sklenka 80 rokov.
- **Hrušov:** Lekýrová Veronika 60 a Jozef Mihálik 75 rokov.
- **Humenné:** Anna Mihaľovová 84 rokov.
- **Jakubany:** Anna Počatková 80 rokov.
- **Jarabina:** Peter Herko a Jozef Kovalčík 70 rokov.
- **Kokava nad Rimavicou:** Anna Baníková 89 a Helena Bírová 94 rokov.
- **Kolačno:** Marcela Pepichová 55 rokov.
- **Kuzmice:** Andrej Ivan 80 rokov.
- **Lenártov:** Anton Barbuľak 40 rokov.
- **Lipany:** Tibor Krenický 75 rokov.
- **Lipt. Mikuláš:** Emília Šed'ová 95 a Oľga Váleková 91 rokov.

- **Lučenec II:** Jozef Drenko a Viera Obrtalová 81, Emília Vojteková 84, Božena Balašková 87, Jozef Mihálik a PhDr. Jozef Cеровský 75 rokov.
- **Lučenec III:** Jozef Mičini 75 rokov.
- **Marhaň:** Milan Gdovin 75 a Anna Petrlová 94 rokov.
- **Martin – ZO SZPB plk. Pelcovej:** Libuša Poloncová 70 rokov.
- **Medzibrod:** Anna Lamperová 75 rokov.
- **Medzilaborce:** Michal Capcara 84, Anna Malíková, Mária Mihaličová a Ľubomíra Prokopčáková 70 a Vladimír Sivý 55 rokov.
- **Michalovce:** Mária Bovánová 80 a Magdaléna Semánová 90 rokov.
- **Myjava:** Mária Caltíková 90, Oľga Košťalová 86 a Ivan Majtán 84 rokov.
- **Nacina Ves:** Alena Švárna 65 rokov.
- **Nová Baňa:** František Martinec 92 rokov.
- **Ostrý Grúň:** Viera Angletová 70 rokov.
- **Petrovce n/Laborcom:** Cyril Krajňák 75 rokov.
- **Podrečany:** Dana Tušimová a Jana Šrámková 60 a Miroslav Tuším 65 rokov.
- **Pohorelá:** Mária Fačková 70, Mgr. Juraj Halaj 85, Janka Hipíková 40 a Miloš Kollárik 82 rokov.
- **Poltár:** Darina Mokošová 81 rokov.
- **Prešov – ZO SZPB pri ZV SR klub:** RSDr. Miroslav Berník 83 rokov.
- **Prievidza:** Jana Oršulová 65, Margita Belánová 84 a Bedřiška Matušáková 100 rokov.
- **Radvaň nad Laborcom:** Ľuba Luciková 55 rokov.
- **Revúca – ZO SZPB gen. Viesta:** Ján Debnár 91, Ján Oravec 70, Zuzana Hradická 90, Ladislav Zajac a Irena Hocková 82 a Ing. Lucia Bušová 45 rokov.
- **Rožňava:** Štefan Kerek 65 rokov.
- **Sečovce:** Renáta Kontuľáková 60 rokov.

- **Selce:** Helena Rusková 82 rokov.
- **Stará Halič:** Bartolomej Lauro 80 rokov.
- **Stará Kremnička:** Ladislav Kašiar a Anna Slašťanová 81, Mária Sekerešová 82 a Norbert Ťažký 50 rokov.
- **Stará Ľubovňa:** Klaudia Satkeová 60 rokov.
- **Strážske:** Pavol Dančšin 80 a Ľudmila Dančišinová 84 rokov.
- **Šarišské Jastrabie:** Mária Luteránová 86 rokov.
- **Špania Dolina:** Marta Kianicová 83 rokov.
- **Trebeľovce:** Amália Uhrinová 85 rokov.
- **Trebišov:** Ján Novák 70 rokov.
- **Trenčín 1 – ZO SZPB gen. Goliana:** Eva Majtášová 92, genmjr. v. v. Ing. Svetozár Naďovič 86, Ing. Emil Polakovič 81 a Jarmila Turcziová 84 rokov.
- **Trenčín 2:** Zuzana Sýkorová 92, Ing. Tomáš Vaňo 45 a Mária Holíčková 83 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Mgr. Zuzana Frajková Ďurmeková 55, Slávka Mráziková 80 a Anna Šimová 75 rokov.
- **Valaská Belá:** Ján Polák 80 rokov.
- **Vidiná:** Ladislav Tóth 75 rokov.
- **Vyšné Ružbachy:** Terézia Kruťková 85 rokov.
- **Závadka nad Hronom:** Ing. Mária Kvoriaková 75 a Jaroslav Babnič 70 rokov.
- **Zem. Kostol'any:** Eva Bizubová 65 rokov.
- **Zlatníky:** Milan Gešnábel 65, Jaroslav Šimun 81, Mária Šimúnová 70, Božena Dúcka 83, Dušan Idunk 60 a Jana Sečanská 40 rokov.
- **Žabokreky nad Nitr.:** Jozef Sloboda a Miroslav Procházka 50 rokov.
- **Žiar nad Hronom:** Oľga Abrahámová 95, Viera Doležalová 83, MUDr. Ľudmila Repiská 84 a Emília Fašková 75 rokov.

*Jubilantom
srdečne blahozeláme.*

Odišiel nám priamy účastník SNP

Vo veku 97 rokov v nedeľu nadránom 15. júna zomrel vojnový hrdina a jeden z posledných priamych účastníkov SNP plukovník František Orlovský.

Ako mladý obuvnícky učeň sa po vypuknutí SNP pridral k partizánom a bojoval proti nacistom v oblasti Baťovian, Donovan aj Liptova. Neskôr pôsobil na letisku Tri Duby a po potlačení povstania sa istý čas skrýval. Po vojne ostal v armáde, v ktorej slúžil vyše štyri desaťročia.

Za odvahu a boj proti fašizmu získal desiatky vyznamenaní, doma aj v zahraničí. Aj vo vysokom veku sa stretával s mládežou a rozprával im o hrôzach vojny, o zmysle SNP i o nebezpečenstvách nemeckého nacizmu.

V. Mikunda, hovorca SZPB

Rozlúčili sme sa Mgr. Dušanom Halajom, CSc.

3. mája 2025 sme sa v Žiline rozlúčili s historikom a predsedom HDoko ObIV SZPB Žilina D. Halajom, ktorý bol členom SZPB od roku 1989 v Múzeu SNP v Banskej Bystrici a od roku 2012 v Žilinskej mestskej organizácii.

Dušan Halaj celý svoj život venoval bádateľskej a vedeckej práci proti fašistického odboja, predovšetkým udalostiam a povstaleckým osobnostiam povstania v okolí Žiliny a Rajeckej doliny, vrátane účasti francúzskych partizánov v SNP a boju 1. čs. armádneho zboru v ZSSR v boji v Malofatranskej operácii.

Bol autorom a spoluautorom radu diel a publikácií. Kniha Francúzi v Slovenskom národnom povstaní, Fašistické represálie na Slovensku sú vrcholom jeho bádateľskej a vedeckej činnosti. Múzeum Malofatranskej operácie 1. československého armádneho zboru v ZSSR v Stráňach je jeho osobným dielom na zachovávanie pamätí na udalosti a osoby o prekročení Malej Fatry, a oslobodenie Žiliny.

V oblastnom výbore SZPB v Historicko-dokumentačnej komisii združil mladých zanietených ľudí na regionálnu bádateľskú činnosť. Výsledkami tejto skupiny z regiónu Bytča, Kysuce a Rajecká dolina bolo obohatené poznanie povstaleckých čias v týchto regiónoch.

Dušana Halaju sme poznali ako zodpovedného, čestného a priateľského človeka, ktorý mal hlboko zakorenené sociálne cítenie a zmysel pre spravodlivosť. Všade, kde pôsobil, preukazoval zodpovedný vzťah k práci, vysokú odbornosť a zanietenie.

Za zásluhy o zachovanie pamätí boja proti fašizmu bol SZPB ocenený pamätnou Medailou M. R. Štefánika I. stupňa, medailou Za obetavú prácu pre SZPB, medailou Za záslužnú prácu a najvyšším ocenením SZPB medailou Za vernosť.

Česť jeho pamiatke.

Juraj Drotár, predseda ObIV SZPB Žilina

Navždy sme sa rozlúčili

- **Banská Bystrica – Trieda SNP:** Lívia Baláková 85-ročná.
- **Brezno 1:** Eva Kupcová 78-ročná.
- **Detva:** Martin Matrtaj 72-ročný a Michal Debnár 70-ročný.
- **Hostie:** Emil Vida 82-ročný.
- **Hnúšť'a:** Miloslav Tokár 74-ročný.
- **Hrachovo:** Ján Sihelský 81-ročný.

- **Lehôtka:** Mária Jančová 95-ročná.
- **Nová Baňa:** Anna Šurková 87-ročná.
- **Partizánske:** Jozef Ďuriš 80-ročný.
- **Prešov – ZO SZPB pri ZV SR klub:** Ing. Juraj Bašista 71-ročný.
- **Uderiná:** Ján Spišiak 73-ročný.

*Česť ich
nehynúcej pamiatke!*

Rokovanie Klubu umelcov... s netradičným bodom

V utorok 24. júna sa pod vedením predsedu Jozefa Leikerta konala členská schôdza ZO SZPB Klubu umelcov, spisovateľov a historikov, ktorá zhodnotila svoje aktivity k 80. výročiu Dňa víťazstva nad fašizmom.

Keď sa povie slovo „aktivity“, tak v prípade tejto organizácie ide o zorganizované výstavy doma i v zahraničí, vydané knihy a mnohé iné umelecké podujatia. No a náš klub toho, počnúc minuloročným 80. výročím SNP i 80. výročím Karpatsko-duklianskej operácie, tohtoročným 80. výročím Dňa víťazstva nad fašizmom, urobil naozaj veľa. Vid'. správy v ostatných zväzových médiách.

Lenže klub má toho veľa v pláne až do konca tohto roka, pretože si v ňom pripomenieme aj 80. výročie konca 2. sv. vojny a porážky japonského militarizmu.

Tajomník klubu Ladislav Skrak informoval prítomných o niektorých konkrétnostiach, ale aj o pripravovanej knihe Memoriabilita/Spomienky 3, ktorá bude obsahovať monografické profily a súborné štúdie.

Jozef Leikert informoval o dvoch svojich nových knihách „Útek nádeje“, ktorá vyjde v štyroch rečiach a osobitne o knihe „Viliam Gerik – O milosť som sa nedoprosoval“. Prvá je o úteku z koncentračného tábora R. Vrhu a A. Wetzlera a druhá na 800 stranách vnesie nové svetlo do príbehu o zrade atentátnikov z Antropoidu po zabití R. Heydricha. Povedzme to rovnako, kniha spochybňuje, že Slovák Viliam Gerik bol zradca!

Počas rokovania navštívili schôdzu kolegovia z Matice slovenskej, ktorí prišli spolu so spisovateľom Ľubom Olachom predstaviť jeho knihu „Clementis. Minister na popravisku“.

O netradičný bod rokovania...

...sa „zaslúžil“ člen klubu Ján Rohár, ktorý sa už od 18. zjazdu SZPB aktivizuje ako súkromný burič oficiálnej zväzovej názorovej scény. Keďže kole-

tív umelcov si chcel túto otázku riešiť sám a v súkromí, redakcia sa toho nezúčastnila.

V každom prípade je však správne, že Klub umelcov... tento bod nastolil, pretože po tejto schôdke malo byť jasnejšie, či renegátske správanie Jána Rohára je len jeho súkromnou iniciatívou alebo vychádza aj z podpory materskej ZO SZPB Klubu umelcov..., ktorá sa mala vyjadriť, či jeho konanie podporuje alebo nepodporuje.

Záver, ktorý o výsledku rokovania tohto bodu zaslal predse-

dovi SZPB V. Longauerovi tajomník klubu L. Skrak, je však z kategórie neslaných a nemastných, čiže beznázorových. Napriek tomu, že klub „súhlasí s výhradami“, sám sa nezaväzuje k ničomu, má len odporúčania čo by mali robiť riadiace orgány.

V podstate teda ani nevieme, či výbor a celá ZO SZPB umelcov Rohárovo konanie schvaľuje, či odsudzuje.

* * *

Keďže správa o tomto rokovaní vyšla aj na zväzovom fa-

cebooku, Ladislav Skrak na to zareagoval, že vraj „rozhodnutie nášho Klubu je nekomentovateľné“. Ale keď ja ho nemienim komentovať, hoci nekomentovateľnosť nedotknuteľných skončila na Slovensku v novembri 1989, chcel som len rozhodnutie ZO SZPB spoznať, aby som s ním oboznámil našich čitateľov.

Navyše som týmto článkom neurobil ani náznak „sondáže v otázke vylučovania“, z čoho ma L. Skrak obvinil.

Vladimír Mikunda

NBS odhalila sochu svojho prvého guvernéra

Dňa 25. júna 2025 odhalila Národná banka Slovenska pred svojim sídlom v Bratislave sochu prvého guvernéra NBS Imricha Karvaša.

Imrich Karvaš bol ekonóm a národovec, ktorý počas 2. sv. vojny ekonomicky podporil SNP. Nemci ho zatkli a odsúdili na smrť.

Žulová socha pred budovou banky má päť metrov a váži 13 ton. „V surovo lámanom kameni vidno charakter v najčistejšej podobe. A v tom som cítil paralelu s Karvašovou osobnosťou

– neoblomnosť, zásadovosť, premyslený cieľ,“ uviedol autor diela Štefan Papčo. – r –, foto google.com

Trestné stíhanie za pesničku o Banderovi

Výšetrovatelia začali trestné stíhanie za rehabilitáciu nacizmu cestou videí na sociálnych sieťach, v ktorých tínedžeri z Togliatti spievali pieseň o Stepanovi Banderovi a ukrajinskú hymnu.

Webová stránka Výšetrovacieho výboru RF pre Samarskú oblasť informuje, že počas monitorovania sociálnych médií vyšetrovatelia našli videá, ktoré zaznamenávali nezákonné konanie tínedžerov v Togliatti. Predvádzali hudobné skladby obsahujúce znaky rehabilitácie nacizmu.

V pondelok 30. júna niekoľ-

ko sietí zverejnilo video, v ktorom údajne po ukončení štúdia tínedžeri spievali pieseň „Náš Otec Bandera, Ukrajina je Matka“ a ukrajinskú hymnu. Všetko sa to malo udiť v Togliatti v Parku víťazstva.

„Na pokyn vedúceho vyšetrovacieho oddelenia Výšetrovacieho výboru Ruska pre Samarskú oblasť <...> bolo začaté trestné konanie pre trestný čin podľa tretej časti článku 354.1 Trestného zákona Ruska (rehabilitácia nacizmu),“ uviedol Výšetrovací výbor Ruska vo vyhlásení. Výšetrovatelia vykonávajú súbor opatrení zameraných na zistenie všetkých okolností incidentu a zhromažďovanie dôkazov.

– r –

Prechádzky slovenskými dejinami

Slovenský historik Anton Hrnko vydal koncom roka 2023 zaujímavú knihu – Prechádzky slovenskými dejinami. Slovenské dejiny v európskom kontexte do roku 1526. Na konci mája 2025 ju predstavil vo Verejnej knižnici Michala Rešetku v Trenčíne.

Publikácia vznikla na základe cyklu jeho prednášok, ktoré organizovala predsedníčka o. z. CYRILOMETODIADA Daniela Suchá. Uviedla, že hoci kniha končí výklad bitkou pri Moháči v roku 1526, nechýba jej aktualizácia do súčasných dní.

Podľa A. Hrnka účelom publikácie nie je podrobne popisovať deje minulosti, ale dať čitateľovi informácie o slovenských dejinách v kontexte doby, v ktorej sa odohrávali.

Anton Hrnko pri tom vysvetlil rozdiel medzi

pojmi slovenské dejiny a dejiny Slovenska; spomenul otázku kontinuity a nadväznosti dejín i základný obsah jednotlivých kapitol. Zaujal aj stanovisko k rôznym alternatívnym výkladom dejín, kde si mnohí myslia, že biologická kontinuita je aj kontinuitou národnou. Národné vedomie je však záležitosťou nadstavby, nie genetiky a biológie, povedal.

Keďže podujatie sa konalo v Trenčíne, Anton Hrnko sa osobitne venoval postave Matúša Čáka Trenčianskeho. Zaujal aj stanovisko ohľadom diskusie, či M. Čák Trenčiansky môže byť chápaný ako politik zviazaný so Slováckmi ako národom. V tejto súvislosti vyslovil údiv, že v Trenčíne dodnes nie je žiadna socha, ktorá by pripomínala asi najznámejšiu postavu z dejín mesta.

Podľa – DS –

Zakázu Rusi zahraničný film o mladom Stalinovi?

Film „Mladý Stalin“ by nemal byť v Rusku uvedený na širokohlavých plátnach; nakrúca sa s cieľom zdiskreditovať Josifa Stalina a našu krajinu, povedala pre RIA Novosti prvá podpredsedníčka Výboru Štátnej dumy pre kultúru Jelena Drapeko („Spravodlivé Rusko – Za pravdu“).

V septembri 2024 vydavateľstvo Variety informovalo, že kniha „Mladý Stalin“, ktorú napísal anglický historik a spisovateľ Simon Sebag-Montefiore o raných rokoch sovietskeho vodcu, bude adaptovaná pre plátno gruzínskym filmovým štúdiom Independent Film Project (IFP) a bude uvedená v roku 2026.

Film má rozprávať príbeh o tom, ako 20-ročný Josif Džugašvili viedol v roku 1907 lúpež pobočky Štátnej banky Ruské-

ho impéria v Tbilisi a pritom dostal meno Stalin. „Nemalo by sa to premietiť na širokohlavých plátnach. Myslím si, že s najväčšou pravdepodobnosťou nakrúcajú film s cieľom zdiskreditovať Stalina a spolu s ním aj celú našu krajinu,“ povedala Drapeko.

Podľa nej má veľmi veľkú časť ruskej spoločnosti k Stalinovi dobrý vzťah. „Pre nás Stalin nie je len jeho chyba, ale aj jeho víťazstvo. Keďže neveríme, že o ňom budú hovoriť dobre a že tento film urobí dobre, myslím si, že ho nepotrebuje-“ uzavrela.

– r –

Spomaľme demenciu seniorov!

Demencia u starších ľudí. Čo je dôležité vedieť na spomalenie progresie ochorenia?

V seniorskom veku dochádza v tele k výraznému oslabeniu všetkých funkcií. Imunita slabne, aktivita klesá, choroby sa stávajú chronickými. Často je potrebné liečiť nielen kĺby a srdce, ale aj obnoviť zdravie gastrointestinálneho traktu a nervového systému.

Jednou z najčastejších chorôb u starších ľudí je starecká demencia. Ide o poruchu kognitívnych funkcií, ktorú nie je možné vždy úplne vyliečiť, ale kompetentným prístupom k terapii je možné spomaliť progresiu ochorenia a zlepšiť kvalitu života pacienta.

Príčiny demencie môžu byť rôzne. Patrí sem Alzheimerova choroba, vaskulárna ateroskleróza a infekčné choroby ako meningitída či encefalitída, ale aj úrazy hlavy a rakovina mozgu. Je dôležité včas identifikovať tieto príčiny, aby sa vybrala adekvátna liečba a zabránilo sa komplikáciám.

Demencia sa prejavuje rôznymi spôsobmi.

ZRNKÁ HUMORU

V hoteli
Recepčný hovorí hosťovi, že ho nemôže ubytovať, lebo nemá voľnú ani jednu izbu.
– A keby sem teraz prišiel Peter Pellegrini, toho by ste ubytovali?
– Samozrejme!
– Tak ubytujte mňa, on i tak nepríde!

Manželský rozhovor
– Počuj, keď ma z nás zatvorí oštiepač, budeš mi tam aspoň pomaranče nosiť?
– Nie!
– A to už prečo?
– Pretože budem z teba ležať vedľa.
* * *
– Počuj, ako sa dá odlíšiť človek od poriadnej svine?
– Jednoducho, experimentom!
– Ako?
– Daj mi 100 eur!
– Nedám!
– Experiment je dokončený.

dostať k špecialistovi na oko a ucho.
– Takých niet, máme tu len buď očných lekárov alebo otolaryngológa.
– Ale ja potrebujem práve takého!
– A na čo sa vlastne sťažujete?
– Na to, že iné vidím a iné počujem!

V bare
Návštevníka sa pýta jedna hostka.
– Ste ženatý?
– Áno, no nie príliš.

Cicero: NIJAKÁ MOC... (dokončenie v tajničke)

pomôcky: ARAN, EJA, LENDAK, LEONOV	typ ruských lietadiel	Majstrovstvá Európy (skr.)	klúč na prenos počítačových dát		malé dodávkové auto	ruský kozmonaut		opica	dĺžoba	získa peniaze za prácu	nízky múr nad rím-sou	vynikajúca divadelná umelkyňa	odsekol
Akadémiá múzických umení (skr.)				MPZ Poľska prehra v šachu			zozadu						
1. časť tajničky							2. časť tajničky						
	zákop	druh ošípanej poučenia						dlná srst na šiji					
kyprí pluhom			náš národný park podtatranská obec					montovaný dom					
usadenina roztoč				nutnosť synoví synovia				ženské meno				jalový	symbol zmyselnosti
šaty				úprimní rieka v Indii							post-skriptum špica		
žena bez pohlavnej skúsenosti						ruská rieka prezývka Eisenho-vera				pohla otázka na spôsob			
	značka voltampéra	vyháňala chem. zn. india						vyhynutý kočovník plošná miera					
3. časť tajničky													
patriace Anke						podomový opravár plechového riadu							

Správne vylúštenie tajničky z č. 6 znie: Komu nestačí málo, tomu nestačí nič.
Knihu z vydavateľstva Torden posielame: Miroslav Mokten, Moldavská cesta 3, 040 11 Košice.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovnik@szpb.sk.

SLOVENSKO V 2. ODBOJI

1917: 2. júl. Pre 1. česko-slovenský odboj bola významným medzníkom Bitka pri Zborove 1.–162. 7. 1917, ktorá bola súčasťou Kerenského ofenzívy. Príslušníci česko-slovenskej streleckej brigády tu prelomili niekoľko línií rakúsko-uhorskej obrany. Napriek tomu, že brigádu tvorilo 3 530 vojakov, títo zajali 4 200 rakúsko-uhorských vojakov a množstvo ich zbraní a výstroja pri stratách 185 spolubojovníkov.

1938: 3. júl. Do Prahy je zvolaný X. všesokolský zlet, prijímaný ako demonštrácia na obranu republiky.

1939: júl-august. Nemecký koncern IG Farbenindustrie ovládol bratislavské chemické podniky Dynamit-Nobel a rafinériu Apollo.

1939: 4. júl. V protektoráte ČaM vydali nacisti protižidovské tzv. norimberské zákony.

1939: 21. júl (do 8. mája 1945). Slovenský snem podľa jednohlasne prijatej ústavy premenoval Slovenský štát na Slovenská republika.

1939: 25. júl. V protektoráte ČaM vzniká vládne vojsko, ktoré malo do 7 000 mužov.

1940: 1. júl – 14. október. 11. čs. peší prápor – Východný sa zúčastňuje operácie v Sýrii.

1940: 10. júl. Za účasti čs. letcov začala sa bitka o Britániu.

1940: 29. júl. Ribbentrop sa s novovymenovaným nemeckým veľvyslancom na Slovensku Maxom von Killingerom dohodol o vymenovaní poradcov pre políciu, židovskú otázku, propagandu, hospodárstvo a Hlinkovu gardu.

1940: 7. júl. Vo Veľkej Británii je ustanovená Československá armáda.

1940: 12. júl. V Duxforde vznikla 310. čs. stíhacia peruť RAF. Veliteľom sa stal plukovník Karel Mareš. V priebehu pár mesiacov vznikli tri ďalšie perute. 29. júla na letisku Honington bombardovacia 311. čs. peruť RAF, 5. 9. V Duxforde 312. stíhacia čs. peruť RAF a 10. 5. 1941 na leisku Catterick 313. čs. stíhacia peruť RAF.

1940: 24. júl. Čs. letci v Anglicku skladajú vojenskú prisahu vernosti ČSR a anglickému kráľovi Jurajovi VII.

1940: 28. júl. Salzburské rokovania spôsobili, že na Slovensku sa postupne začala presadzovať ideológia národného socializmu.

1941: 7. júl. V Báčke v Juhoslávii vzniká prvá slovenská partizánska skupina. Neskôr sa rozrástla na Prvý slovenský partizánsky oddiel a v roku 1944 na Prvú slovenskú partizánsku brigádu.

1941: 18. júl. ZSSR (veľvyslanec Ivan Majskij) a ČSR (minister Jan Masaryk) podpísali v Londýne zmluvu, ktorá stanovila výmenu vyslancov, vzájomnú podporu vo vojne proti nacistickému Nemecu i súhlas s budovaním čs. vojenských jednotiek na území ZSSR. Bola to prvá medzinárodná dohoda, ktorá uznala ČSR ako štát v predmníchovských hraniciach, zároveň ČSR postavila na rovné plnoprávneho člena protihitlerovskej koalície.

1941: 22. júl. Lipovec. Stret Rýchlej slovenskej divízie a Červenej armády. Ťažká porážka slovenských vojakov, 75 mŕtvych, 176 ranených, 2 padli do zajatia.

1942: 2. júl. Na základe memoranda z tohto dňa britská vláda vyslovila zásadný súhlas s transferom nemeckých minorít zo strednej a východnej Európy.

1942: 3. júl. Na Václavskom námestí vyše 200 tisíc Pražanov prisahá vernosť nemeckej ríši. Bolo ich viac ako v novembri 1989.

1942: 11. júl. Medzi vládou USA a ČSR je podpísaná dohoda o pomoci na základe zákona o pôžičke a prenájmu (Lend-Lease).

1942: 13. júl. V Buzuluku je dokončená organizácia 1. čs. samostatného poľného práporu v ZSSR.

1943: 5. júl. Presun 200. ľahkého protiletadlového pluku (1 578 osôb) a časti príslušníkov (227) čs. vojenskej skupiny z Tobruku do V. Británie.

1943: 15. júl. Stíhač Otto Smik dosahuje prvý zostrel, jednomiestny jednomotorový stíhač (Fw-190).

1944: 1. júl. V oslobodenom Minsku sa konala veľká prehliadka partizánskych jednotiek, medzi ktorými pochodovali aj Slováci.

1944: v noci z 25. na 26. júla. V priestore Liptovskej Osady pri Ružomberku bola vysadená prvá partizánska organizátorská skupina, ktorej velil npor. Peter Aleksejevič Veličko. Do konca vojny bolo vysadených 53 organizátorských skupín s približne 1 200 osobami.

1944: 28. júl. Za pomoci ilegálnej KSS bol v Novákoch rozpustený najväčší koncentračný tábor na Slovensku. Bolo oslobodených 1 589 väzňov.

1990: 1. júl. Bola zrušená Varšavská zmluva.

1992: 17. júl. SNR prijala deklaráciu o zvrchovanosti SR.

1995: 14. júl. Francúzsko vyznamenalo 83 slovenských vojnových veteránov, spolubojovníkov.